

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Заслужанаму калектыву «Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі» —

25!

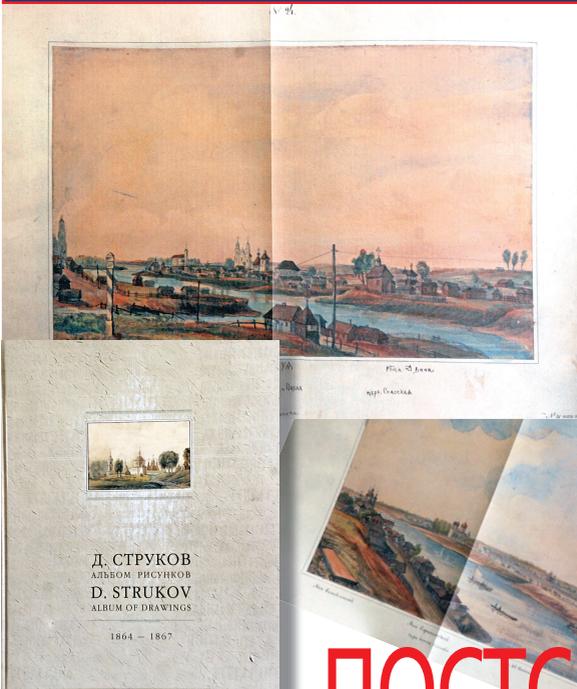

Фота Юрыя ІВАНОВА

АРКЕСТР НА УСЕ ЧАСЫ

С. 8 — 9

Які кірунак бярэ энцыклапедычная кніга? Версія ад выдаўцоў уладальніка Гран-пры Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі».

ПОСТСКРЫПТУМ ДА «ТРЫУМФУ»

С. 6

Ці знойдзеца месца адной з апошніх у свеце «веж Шухава» ў турыстычнай прасторы раёна?

ТУРЛАКУНА БАРЫСАЎСКАГА ГІПЕРБАЛОІДА

С. 4 — 5

ВЕРСІЯ ДЛЯ ПАЭТА

Які шлях выбраць рэжысёру для «біяграфічнай пастаноўкі»?

Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

С. 10

Прагучыць з гонарам

Днямі Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ, згодна з якім дзяржаўнымі ўзнагародамі адзначана вялікая група грамадзян краіны. Ганаровымі званнямі ўганараваны і шэраг дзеячаў культуры і мастацтва.

Салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Аксана Волкава і Уладзімір Громаў сталі заслужанымі артыстамі Беларусі, а балетмайстар-пастаноўшчык Дзяржаўнага ансамбля танца Аляксандр Аляшкевіч — заслужаным дзеячам мастацтваў нашай краіны.

— Так супала, — адкрыла невялікі сакрэт Аксана Волкава, — што вестка аб прысваенні звання прыпала акурат на дзень майго нараджэння. Ёта самы памятны падарунак у жыцці! А самае прыёмнае, што гэтае званне, якое ўтрымлівае назву нашай краіны, будзе гучаць і ў

замежжы. Апошнім часам у мяне шмат выступленняў у розных краінах свету. Літаральна праз некалькі дзён буду двойчы спяваць Кармэн у аднайменнай оперы Бізэ ў Рызе, у Латвійскай нацыянальнай оперы. Буду саліраваць у Капенгагене, дзе пад кіраўніцтвам Аляксандра Вядзернікава прагучыць кантата Чайкоўскага "Масква". Удзельнічаю я і ў канцэртнай пастаноўцы "Рыгалета" Вердзі ў расійскай сталіцы. А 2 красавіка на Міжнародным оперным фестывалі імя Ірыны Архіпавай у Самары я выйду ў партыі Любашы ў оперы Рымскага-Корсакава "Царская нявеста". І паўсоль з гонарам прагучыць: "Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь!"...

— Атрымаць узнгароды, — лічыць Уладзімір Громаў, — заўсёды прыёмна. Але штосьці змяніць у жыцці могуць не яны, а ўласная праца. Я не скарджуся на недахоп новых оперных партый і запрашэнняў на творчыя праекты. Зараз рэпэцірую Кізгітай у оперы Дзмітрыя Смольскага "Сівая легенда" паводле Уладзіміра Караткевіча — прэм'ера запланавана на пачатак чарговага сезона. Якая цудоўная музыка! Адразу бачна, што напісана ад усяго сэрца, таму і спяваецца з асолодай. У планах тэатра — новы "Яўгеній Анегін" Чайкоўскага. Ёта будзе ўжо шостая пастаноўка дадзенай оперы, у якой я ўдзельнічаю, пачынаючы з опернай студыі Акадэміі музыкі. І — адна з маіх любімых роляў!

— Ганаровае званне, — кажа Аляксандр Аляшкевіч, — гэта вельмі высокая адзнака маёй сціплай працы. Яно дае новы імпульс не толькі ўласна мне, але і ўсяму Дзяржаўнаму ансамблю танца Беларусі. Літаральна да кожнага буйнога мерапрыемства дзяржаўнага ўзроўню, да кожнага "Славянскага базару ў Віцебску" наш калектыў рыхтуе новыя кампазіцыі, пастаўленыя не толькі мной, але і, вядома, нашым мастацкім кіраўніком — народным артыстам Беларусі Валянцінам Дудкевічам. Так што гэтая ўзнагарода — прызнанне ўнёску ў нацыянальную культуру ўсяго ансамбля.

Н.Б.

Беларусь — у сэрцах!

14 лютага, у Дзень закаханых, артысты і гледачы Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета зноў і зноў "закахаліся" ў родную краіну: тут стартвала грамадска-культурная акцыя "Беларусь у маім сэрцы".

Тэатралізаваны канцэрт пачаўся з відэаўверсюроры пра сучасную Беларусь. А потым усе прысутныя нібыта перанесліся ў старадаўні палац, дзе праходзіла слаборніцтва спевакоў ды танцоўраў, і беларуская князьёна, "прымерыўшы" на сябе ролю Прынцэсы Турандот, загадала загадкі рыцару, які прэтэндаваў на яе сэрца. Таму, акрамя сцэны з оперы "Турандот" Дж. Пучыні ў другой дзеі і цэлай гронкі мужчынскіх оперных арый у першай, канцэрт-спектакль упрыгожыла арыя Надзеі Яноўскай з оперы Уладзіміра Солтана "Дзікае паляванне караля Стаха" паводле Уладзіміра Караткевіча.

Сапраўды, такога крэатыўнага старту, ажыццёўленага рэжысёрам Галінай Галкоўскай, на падобных грамадска-культурных акцыях, што праходзілі ў нас у мінулыя некалькі гадоў, яшчэ не было. Сімвалічны і лагатып акцыі: недамаляванае сэрцайка, падобнае на крылы птушкі.

Далейшы разгорт дэманстрацыі патрыятычных пачуццяў пройдзе, паводле традыцыі, па рэгіёнах краіны. Пад дэвізам "Беларусь у маім сэрцы" абдуцтва выступлення практычна ўсіх нашых артыстаў і творчых калектываў. Стартаваўшы ўзімку, яна будзе доўжыцца ўсю вясну і лета, а завершыцца ўвосень. Таму ў ёй будзе некалькі этапаў. На першым жыхары рэгіёнаў убачаць асобныя выступленні лепшых дзеячаў айчынага мастацтва. На другім, які прыпадзе на жнівень і верасень, у кожнай з абласцей пройдуча гала-канцэрты, што з'яднаюць лепшых выканаўцаў і стануць сваёсасаблівымі творчымі справаздачамі дзеячаў мастацтваў. Прызначаны ўжо і заключны гала-канцэрт акцыі, які збярэ лепшых з лепшых: ён абудзецца 21 верасня ў "Мінск-Арэне".

Тэатральнае абнаўленне

Рэканструкцыя будынкаў і абнаўленне матэрыяльна-тэхнічнай базы беларускіх тэатраў завершыцца ў 2013 годзе.

Пра гэта было паведамлена пад час сустрэчы з прэсай, якая адбылася 23 лютага ў Міністэрстве культуры краіны.

— Дзяржава надае вялікую ўвагу пытанням рэканструкцыі тэатральных будынкаў, — адзначыў на сустрэчы намеснік міністра культуры Віктар Кураш. — Большая частка запланаванага Праграмай рэканструкцыі і тэхнічнага пераабсталявання тэатраў ужо выканана. У 2012 — 2013 работы завершаны на апошніх аб'ектах, якія падлягалі абнаўленню: Брэсцкі і Гродзенскі абласныя тэатры лялек, Слоніміскі драматычны тэатр, Рэспубліканскі тэатр юнага гледача, Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр. Усе яны знаходзяцца ў камунальнай уласнасці, таму тэрміны іх рэканструкцыі звязаны з фінансаваннем з мясцовых бюджэтаў.

Што да актыўных работ на будынку Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, то яны фінансуюцца ў рамках Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы...

Усяго за перыяд 2004 — 2010 гадоў, паведаміў намеснік міністра, у поўным аб'ёме завершаны рамонт і тэхнічнае пераабсталяванне 18 тэатраў, у тым ліку 3 — рэспубліканскай (Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага, Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі) і 15 — камунальнай уласнасці. Абнаўленне будынкаў станюча адбіваецца на паказчыках працы тэатральных калектываў, у тым ліку колькасці наведвальнікаў, і фінансава-эканамічных лічбах. Даходы тэатраў і цікавасць да іх з боку гледача пасля рэканструкцыі ўзрастае.

Што да самага буйнога аб'екта на дадзены момант — будынка Купалаўскага тэатра, — то праца над яго рэканструкцыяй з частковай рэстаўрацыяй ідзе поўным ходам. Галоўны архітэктар праекта Раіса Рымашэўская паведаміла, што за "пункт адліку" работ па будынку ўзяты праект канцоў XIX стагоддзя архітэктара Караля Казлоўскага. Знешні і ўнутраны выгляд тагачаснага Мінскага губернскага тэатра атрымае Купалаўскі пасля завяршэння ўсіх работ. Пры гэтым, ён мае стаць больш упольным і зручным для пастаноўкі сучасных

відовішчаў: памеры сцэны і службовых памяшканняў павялічацца, будзе ўстаноўлена найноўшая гукавая і асвятляльная апаратура, будынак атрымае новы гардэр... Да слова, сцэнічнага прастора Купалаўскага даўно патрабавала пашырэння: сцэна тэатра была самай малой сярод сцэн нацыянальных тэатраў былога СССР.

Пры пашырэнні сцэнічнай прасторы даялося дэманціраваць частку будынка, якую тэатр атрымаў пад час рэканструкцыі 1956 — 1964 гадоў. Як высветлілася ўжо ў ходзе рэканструкцыі, цагляныя сцены не звязаны належным чынам з асноўнымі канструкцыямі будынка 1890-х і былі не ў стане вытрымаць цяжар новага сцэнічнага абсталявання, а яно павінна дазволіць выкарыстоўваць больш дасканалыя дэкарацыі пад час спектакляў. Цяпер ідуць работы па ўмацаванні фундаментна будынка, пабудавана і новая размеркавальная падстанцыя, што будзе забяспечваць Купалаўскі электраэнергіяй.

Як паведаміла на сустрэчы кіраўніцтва самога тэатра, вымушаная праца калектыву Купалаўскага на іншых пляцоўках сталіцы не адбылася на стаўленні да яго гледачоў — спектаклі нязьменна ідуць з аншлагам. А абноўлены будынак і новае, звышсучаснае, абсталяванне павінны дапамагчы калектыву Нацыянальнага акадэмічнага зрабіць яго спектаклі яшчэ больш цікавымі і дасканалымі.

А цяпер — "Еўрабачанне"

бадай, цікавым было сачыць за тым, які ў які бок змяніліся фіналісты "Еўрафэсту" (а таксама пераможцы і ўдзельнікі "Еўрабачання" мінулых гадоў) у параўнанні з іх ранейшымі выступленнямі.

Абсалютна ўсе прэтэндэнты на паездку ў Баку дадалі да спеваў (ці змянілі) відэарад. На песню Алены Ланскай з'явіўся цыркавы нумар: гэты "хлопчык на паўмесяці", асаціравана звязаны з эмблемай адной з замежных кінакампаній. Сама ж яна стала падобнай на ўлюбёную дзецьмі і іх бацькамі Рапунцэль з аднайменнага мультыка. Іонэш змяніла нават саму песню. Такая мабільнасць спявачкі, яе незвычайная працаздольнасць не маглі не ўразіць. Гурт "Litesound" набыў яшчэ больш прыхільнікаў, што было адчувальна ўжо па неверагодным шквале аглядасментаў: яны, у адпаведнасці з песняй "Мы — героі", папраўдзе сталі героямі дзясочых мар.

Надзея БУНЦЭВІЧ

21 лютага — Міжнародны дзень роднай мовы

Фактар аднавання

Пытанне прэстыжу беларускай мовы ў грамадстве лягло ў аснову "круглага стала" "Папулярызацыя беларускай мовы: сучаснасць і перспектывы".

У прыватнасці, намеснік міністра культуры Тадэуш Стружэцкі адзначыў, што беларуская мова ў краіне павінна ўспрымацца як фактар, што рэальна можа кансалідаваць грамадства. Разам з гэтым, ён падкрэсліў: ці не ўся дзейнасць Міністэрства культуры скіравана на яе падтрымку. Аднак і тут маюцца пэўныя недапрацоўкі. У прыватнасці, намесніку міністра бачыцца нелагічным, калі далёка не ўсе рэгіянальныя ўстановы культуры маюць вонкавае афармленне на беларускай мове.

У сваю чаргу, Аляксандр Лукашэнец, дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, паведаміў: сёння назіраецца пазітыўная дынаміка ў выкарыстанні роднай беларускай мовы ў інтэрнэт-камунікацыі, а таксама ў рэлігійнай сферы. Гэтак, на думку А.Лукашэнца, садзейнічаюць падрыхтаваны айчыннымі мовазнаўцамі фундаментальныя працы, якія забяспечваюць функцыянаванне беларускай мовы ў поўным аб'ёме.

З пазіцыяй дырэктара згаданага Інстытута згодны і Уладзімір Ламека, намеснік Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, які адзначыў, што нямаюць станаючы прыкладаў у прапагандзе беларускай мовы дэманструюць рэлігійныя арганізацыі. Акрамя таго, па словах Уладзіміра Ламекі, актыўна выкарыстоўваецца беларуская мова і нашымі суайчыннікамі за мяжой, што чарговы раз падкрэслівае аб'ядноўваючую функцыю роднай мовы.

Полацк з эмблемай і абрадамі

Галоўны спецыяліст аддзела культуры Полацкага гарвыканкама Юлія Аучынінікава паведаміла "К", што днямі была зацверджана афіцыйная эмблема святкаванняў з нагоды 1150-годдзя Полацка. Эмблема, у аснове якой — выява гарадскога герба на берасцянцым скрутку з указаннем года заснавання Полацка і юбілейнай даты, неўзабаве з'явіцца на сувенірах.

Праграма ўрачыстасцей, па словах Юліі Аучынінікавай, дапрацоўваецца, але ўжо дакладна вядома, што свята пройдзе з 25 мая да 5 чэрвеня — Дня памяці Ефрасінні Полацкай. На юбілей збяруцца прадстаўнікі гарадоў-пабрацімаў, а таксама дэлегацыі са знакавых гарадоў Старажытнай Русі. А напярэдадні будзе зладжана навукова-практычная канферэнцыя, арганізатарамі якой стануць Нацыянальная акадэмія навук і Полацкі дзяржуніверсітэт. 25 мая абудзецца і канцэрт артыстаў Нацыяна-

льнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь "Шэдэўры опернага мастацтва ля сцен старадаўняй Сафіі".

Культурныя набыткі горада адзначыць юбілей горада і работнікі культуры Полацкага раёна. Як распавядае "К" дырэктар Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Кацярына Лабука, аддзел культуры Полацкага райвыканкама рыхтуе дакументы на прысваенне статусу нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці аўтарскаму выканальніцкаму майстэрству Валянціны Пісоковай і абраду "Качанне з гары на Іванаў дзень". Дарэчы, аналагічную падрыхтоўку вядзе і Полацкі ўніверсітэт, у выніку чаго названы статус займаюць рытуальныя дзеі пры ўшанаванні крыніц на Верхнім замку ў Полацку.

А ўсяго па Віцебшчыне, як паведаміла Кацярына Лабука, статус нематэрыяльнай каштоўнасці неўзабаве набудуць тэхналогія хлебавыпечкі ў Глыбоцкім, тэхніка ажурнага ткацтва і гульня на Маспенку ў Гарадоцкім, абрад "Вяселля каравай" у Дубровенскім, практыка задымлення ганчарнага посуду і цацкі ў Пастаўскім і прыгатаванне традыцыйных страў у Талочынскім раёнах.

А.С.

Сакавіцкія прэзентацыі

Як паведамлі "К" у аддзеле міжнародных сувязей Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, мяркуецца, што з 7 па 9 сакавіка ў Катары пройдуць Дні беларускай культуры.

У наступным жа месяцы, у адпаведнасці з Міжрадавай праграмай супрацоўніцтва ў Дзяржаве Катар, што знаходзіцца ў паўднёва-заходняй частцы Азіі, упершыню пройдуць Дні культуры Рэспублікі Беларусь.

У Катары, як запланавана, выступяць Дзяржаўны ансамбль танца Рэспублікі Беларусь, камерны аркестр Рэспубліканскага музычнага каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, а таксама адкрыецца фотавыстаўка аб жыцці і прыродзе Беларусі ды будзе прадэманстравана наша кінапраграма.

Плануецца, што вынікам Дзён беларускай культуры ў Катары стане падпісанне дамовы аб далейшым культурным супрацоўніцтве дзвюх краін.

Аб'ява*

Установа адукацыі

"Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс

прафесарска-выкладчыцкага складу:

— загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва;

— дацэнт кафедры графічнага дызайну;

— старшы выкладчык кафедры майстэрства акцёра (2).

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

Квартэт паясоў плюс адзін на партрэце

З 17 лютага ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі экспануюцца адразу дзве ўнікальныя выстаўкі з суседняй Літвы, якія, без сумнення, прыцягнуць увагу нашага гледача.

Гэта чатыры слуккія паясы з калекцыі Літоўскага мастацкага музея (г. Вільнюс) і партрэт маршала Слонімскага павета Войцэха Пуслоўскага пэндзля выдатнага мастака-рамантыка 1-й паловы XIX ст. — нашага земляка Валенція Ваньковіча са збору той жа ўстанова.

Пра тое, што слуккія паясы — гэта ўнікальная з’ява нацыянальнай культуры Беларусі, нам вядома. А што да рэпрэзентатывага партрэта, зробленага Ваньковічам, дык яго ўжо

немалады персанаж адлюстраваны ў традыцыйным шляхецім касцюме і старапольскім кунтушы. Багатыя тканы слуккі паяса ў чорна-чырвоную палоску паказаны з залатымі кута-

самі, што выпушчаны наверх. Перад намі — вобраз тыповага прадстаўніка беларускай шляхты першай чвэрці XIX ст.

Выстаўкі працуюць да 17 чэрвеня.

Наш кар.

На ілюстрацыях: партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча і слуккія паясы з калекцыі Літоўскага мастацкага музея.

ЗАЦВЕРДЖАНА
Загад Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
10.02.2012 № 23

ПАЛАЖЭННЕ

аб правядзенні адкрытага рэспубліканскага конкурсу на стварэнне канцэпцый Усебеларускай выстаўкі сучаснага мастацтва ў г. Мінску

1. Адкрыты рэспубліканскі конкурс на стварэнне канцэпцый Усебеларускай выстаўкі сучаснага мастацтва ў г. Мінску (далей — конкурс) праводзіцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь (далей — Міністэрства культуры).

2. Конкурс праводзіцца ў мэтах: стварэння арыгінальных канцэпцый Усебеларускай выстаўкі сучаснага мастацтва ў г. Мінску (далей — выстаўка);

выяўлення неабходных арганізацыйных мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і правядзенні выстаўкі.

3. Конкурс праводзіцца з 10 лютага па 10 сакавіка 2012 г.

4. Удзельнікамі конкурсу могуць быць мастацтвазнаўцы, мастакі, і іншыя асобы, якія маюць вопыт арганізацыі і правядзення выставак (далей — удзельнікі).

5. Інфармацыя аб правядзенні конкурсу размяшчаецца на афіцыйным сайце Міністэрства культуры і ў газеце “Культура” і павінна змяшчаць звесткі аб часе, месцы правядзенні конкурсу, умовах конкурсу, крытэрыях і парадку ацэнкі прадстаўленых канцэпцый, парадку і тэрміну аб’яўлення вынікаў конкурсу, а таксама іншыя неабходныя звесткі.

6. Для ўдзелу ў конкурсе яго ўдзельнікі накіроўваюць канцэпцыю ў Міністэрства культуры на адрас: 220004, г. Мінск, праспект Пераможцаў, 11, з паметкай “На конкурс канцэпцый Усебеларускай выстаўкі сучаснага мастацтва ў г. Мінску”.

7. Канцэпцыя павінна ўлічваць наступнае:

асноўная ідэя выстаўкі — адлюстраванне новых тэндэнцый сучаснага мастацтва ў Беларусі, а таксама папулярныя сучаснага мастацтва ў беларускім грамадстве;

прадстаўленне выстаўкі як буйнога праекта рэспубліканскага маштабу; выстаўка праводзіцца ў верасні — кастрычніку 2012 г.;

маштаб экспазіцыйнай прасторы выставачнага павільёна рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства “Нацыянальны выставачны цэнтр “БелЭКСПА” (далей — павільёна), размешчанага па адрасе: г. Мінск, прасп. Пераможцаў, 14, складае 3000 тыс. кв. м;

правядзенне мастацкіх акцый на пляцоўцы, размешчанага ўнутры будынка павільёна.

8. Да канцэпцыі павінен быць прыкладзены сцэнарны план правядзення мерапрыемстваў у рамках выстаўкі. Канцэпцыя і сцэнарны план складаюць конкурсныя матэрыялы.

9. У мэтах захавання ананімнасці ўдзельнікаў конкурсу конкурсныя матэрыялы прадстаўляюцца пад чатырохзначным нумарам, які ўказваецца ў левым верхнім

вугле, а таксама на аўтарскім канверце. Аўтарскі канверт уяўляе з сябе асобны канверт, у якім змяшчаюцца асобныя звесткі пра ўдзельніка конкурсу: год нараджэння, адукацыя, месца працы, хатні адрас, кантактны тэлефон, адрас электроннай пошты.

10. Конкурсныя матэрыялы прадстаўляюцца на беларускай або рускай мове ў двух друкаваных экзэмплярах і версіі на электронным носбіце (у запячатаным выглядзе).

11. Конкурсныя матэрыялы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

12. Конкурсныя матэрыялы прымаюцца да 10 сакавіка 2012 г. уключна. Матэрыялы, прадстаўленыя на конкурс пазней за пазначаны тэрмін, да ўдзелу ў ім не дапускаюцца. Дата прадстаўлення матэрыялаў, якія дасылаюцца па пошце, вызначаецца па паштовым штэмпелі адпраўшчыка.

13. Конкурсныя матэрыялы разглядаюцца журы на закрытым пасяджэнні не пазней за 17 сакавіка 2012 г. Склад журы зацвярджаецца загадам Міністэрства культуры.

14. Рашэнне прымаецца ў прысутнасці не менш чым паловы склада журы адкрытым галасаваннем проста большасцю галасоў прысутных. Пры роўнай колькасці галасоў “за” і “супраць” голас старшыні журы з’яўляецца вырашальным. Рашэнне журы афармляецца пратаколам, што падпісваецца ўсімі членамі журы, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

15. Крытэрыі ацэнкі канцэпцый: адпаведнасць умовам конкурсу; выкарыстанне новых арыгінальных ідэй у працэсе арганізацыі выстаўкі.

16. Аўтарскія канверты распячываюцца пасля вынясення рашэння журы па выніках конкурсу. Вынікі конкурсу даводзяцца да ўсіх яго ўдзельнікаў у двухтыднёвы тэрмін шляхам адпраўкі пісьмовага адказу па пошце.

17. Пераможца конкурсу, які атрымаў 1-е месца, можа быць, з яго згоды, куратарам выстаўкі.

18. Для пераможцаў конкурсу ўстанавіваюцца наступныя грашовыя прэміі:

- 1-е месца — 5 млн. рублёў;
- 2-е месца — 3 млн. рублёў;
- 3-е месца — 1,5 млн. рублёў.

19. Выдаткі, звязаныя з арганізацыяй і правядзеннем конкурсу, ажыццяўляюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, выдзеленых Міністэрству культуры на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў.

20. Для фінансавання конкурсу могуць быць выкарыстаны іншыя крыніцы, не забароненыя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

21. Паштовыя і іншыя выдаткі ўдзельнікаў конкурсу аплачваюцца за іх кошт.

Пляцоўка для старту

Учора ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” адбылося ўрачыстае адкрыццё выстаўкі навучэнцаў творчых ССНУ і ВНУ краіны — стыпендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Выстаўка, што ўжо стала традыцыйнай, ставіць сабе за мэты агляда той працы, якая цягам года адбывалася ў сценах навучальных устаноў, выяўленне тэндэнцый творчых па-

каленняў і пошук будучых шляхоў развіцця нацыянальнага мастацтва.

Сярод тых творцаў, чые работы прадстаўлены ў экспазіцыі, — студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, будучыя майстры ДПМ з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, навучэнцы Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А.К. Глебава і Гімназіі-каледжа мастацтваў імя І.Ахрэмчыка. Усе яны былі адзначаны спецыяльным фондам Прэзідэнта ў 2010 — 2011 гадах.

Для многіх са стыпендыятаў гэтая выстаўка — добрая пляцоўка, каб заявіць аб сабе, сваёй творчасці, магчыма, упершыню. Для іншых, як для Паліны Корзун з мастацкага факультэта Акадэміі мастацтваў ці Вікторыі Шыдлоўскай з аддзялення дызайну Мастацкага каледжа імя Глебава, — гэта ўжо не першы паказ работ. Яны ўдзельнічалі ў разнастайных праектах раней, ды і міжнародных конкурсы маюць за плячыма.

Жанравая і стылістычная палітра прадстаўленых на выстаўцы работ — надзвычай разнастайная: тут і творы ДПМ, і манументальны жывапіс, і жанравыя работы, і скульптура. А галоўнае — у экспазіцыі прысутнічае поўная гама падыходаў да творчасці: ад працягу традыцыі — да найсучасных пошукаў у галіне сучаснага мастацтва.

А паколькі сярод моладзі ўсё большую папулярнасць заваёўваюць электронныя формы кнігі, дык НББ заўсёды ідзе насустрач чытачам, пераводзячы ў лічбавы фармат тую частку фондаў, на якую валодае аўтарскімі правамі.

А вось Алена Кубышкіна, дырэктар Цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк Мінска, распавяла, што апошнім часам адкрыліся тры новыя бібліятэкі: у мікрараёнах “Захад”, “Чырвоны Бор” і “Брылевічы”.

Сёлета, дарэчы, запланаваны сапраўды ўнікальныя акцыі. Да прыкладу, 21 сакавіка, у Сусветны дзень паэзіі, у бібліятэцы імя Янкі Купалы пройдзе “Паэтычная ноч”.

гэтага года адбудуцца ўжо традыцыйныя Шагалаўскія чытанні, што сёлета збяруць даследчыкаў творчасці мастака як з Беларусі, так і з усяго свету. А 7 ліпеня ў Доме-музеі Марка Шагала па Пакроўскай вуліцы адбудуцца святочныя мерапрыемствы, аб’яднаныя пад агульнай назвай “У гасцях у Марка і Бэлы”.

Як адзначыла Юлія Сцепанец, у рамках святкавання юбілею з дня нараджэння Марка Шагала ў Санкт-Пецярбургу запланавана вызная выстаўка ілюстрацый мастака да рамана М.Гогаля “Мёртвыя душы”, якія віцебскаму музею падарылі ўнучкі творцы.

рычныя факты, разнастайныя канфесійныя календары.

Партнёрам у рэалізацыі праекта стала адна з асветніцкіх грамадскіх арганізацый Расіі. Дзякуючы яе падтрымцы былі атрыманы лічбавыя копіі памятных кніг, якіх не хапае ў ачынных бібліятэках і архівах.

Па словах Алеся Сушы, праект будзе мець працяг. Так, плануецца выпусціць мультымедыяныя выданні з памятнымі кнігамі Віленскай і Гродзенскай губерняў. У гэтым кірунку цяпер вядзецца праца з замежнымі — пераважна расійскімі і літоўскімі — бібліятэкамі па абмене лічбавымі копіямі.

16 лютага ў Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная дзейнасці бібліятэк па папулярнасці чытання.

Ад НББ да “Паэтычнай ночы”

Як запэўніў начальнік упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вадзім Шчэрбіч, міністэрства будзе прыкладаць усе намаганні, каб мерапрыемствы, прысвечаныя Году кнігі, 120-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, ахапілі як мага больш чытачоў, у тым ліку і патэн-

яты карыстаюцца сталічным і агульнарэспубліканскім вопытам.

Дарэчы, першы намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алена Даўгаполава якраз распавяла пра тое, што супрацоўнікі НББ займаюцца маніторынгам і вывучэннем чытацкіх прывычак не толькі ва ўласных сценах, а і ў бібліятэках па ўсёй рэспуб-

Свята Шагала на Пакроўскай

Праграма мерапрыемстваў, прысвечаная 125-годдзю з дня нараджэння знакамітага мастака Марка Шагала, распрацавана Віцебскім аблвыканкамам.

У горадзе над Заходняй Дзвіной створаны аргкамітэт па святкаванні гэтай даты з дня нараджэння знакавай для горада постаці.

Як адзначыў старшыня аргкамітэта,

начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Уладзімір Цярэнцёў, святочныя мерапрыемствы адбудуцца на розных пляцоўках вобласці. Тым больш, што ў склад аргкамітэта ўвайшлі вядомыя віцебскія дзеячы культуры і мастацтва, у тым ліку Людміла Хмяльніцкая — дырэктар Дома-музея Марка Шагала, які, безумоўна, стане адмысловым цэнтрам святкавання. Па словах старшага навуковага супрацоўніка ўстановы Юліі Сцепанец, у чэрвені

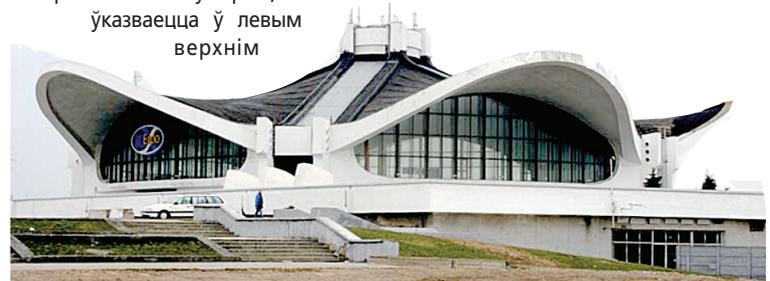
Хронікі на дыску

Адразу некалькі новых мультымедыяных праектаў падрыхтавала і прадставіла шырокай грамадскасці Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

У прыватнасці, электроннае выданне “Беларуская і руская літаратура. У дапамогу навучэнцам” уключае вялікую колькасць твораў — з часоў Сярэднявечча да сярэдзіны XX ст. Як адзначыў складальнік дыска, вучоны сакратар НББ Алеся Су-

ша, падбор тэкстаў літаратурных твораў ажыццяўляўся ў адпаведнасці з праграмамі па беларускай і рускай літаратурах для сярэдніх і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў нашай краіны.

Не менш цікавы праект атрымаўся і па выпуску мультымедыяных дыскаў з поўнымі камплектамі памятных кніг Мінскай, Віцебскай і Магілёўскіх губерняў, выдадзеных пачынаючы з 2-й паловы XIX ст. да 1917-га, куды ўвайшлі падрабязныя статыстычныя даныя, цікавыя гіста-

"Забіваючы" нека час у чаканні электрычкі з Барысава, я зусім выпадкова набрыў на старую воданацяжную вежу, з усіх бакоў шчыльна аточаную забудовай прыватнага сектара. Адметнасць, здавалася б, — невялікая, але... Падобных пабудоў мне бачыць раней не даводзілася: амаль уся яна складаецца з густой металічнай сеткі, на якой і пагэтуль трывала трымаецца досыць ёмісты бак. Адкуль мне тады было ведаць, што ў гэтым глухім кутку апынулася "малодшая сястра" знакамітай маскоўскай Шабалаўкі, і менавіта такая канструкцыя натхніла Аляксея Талстова на напісанне ўлюбёнага мною ў дзяцінстве рамана "Гіпербалоід інжынера Гарына"? Затое нават няўзброеным вокам было відаць, што інжынернае дзіва ўжо даўно нікім не выкарыстоўваецца і спакваля руйнуецца...

Менавіта таму ноу-хау было хутка ўзятая на ўзбраенне — і ў Расіі, і — каля — у СССР, і нават далёка за мяжой. Прычым яно не састарэла нават і сёння, у "эпоху хай-тэк". Апошні прыклад увасаблення ідэй Шухава ў жыццё — найвышэйшая пакуль што тэлевежа ў свеце (610 метраў), якая пазалетаў паўстала ў кітайскім Гуанчжоў.

Канструкцыя аказалася карыснай не толькі для грандыёзных праектаў, але і ў паўсядзённым побыце. Таму гіпербалоідныя вежы сталі расці бы грыбы. Па словах спе-

Уласна, гэта мы — да таго, што аб'ектыўная каштоўнасць барысаўскай воданацяжнай вежы няўхільна расце. На Беларусі ў яе застаўся ўсяго адзін "сваяк" — яго можна ўбачыць, рушыўшы на электрычцы далей у бок Оршы, да станцыі "Коханава". Менавіта таму другая катэгорыя зусім не здаецца "прыцягнутай за вушы".

Між іншым, старых воданацяжных веж на Беларусі наогул захавалася не так і шмат: можа, з дзясятка. Варта адзначыць, што самыя каштоўныя з іх маюць статус помнікаў гісторыка-культур-

Зрэшты, і "Дарвадаканал", які ахвотна адмовіўся ад гэтай сваёй маёмасці, праявіў сябе як вельмі добрасумленны ўласнік, падрыхтаваўшы ўвесь пакет дакументаў. На жаль, у выпадках тых помнікаў спадчыны, якія мы бяром "пад сваё крыло", гэта здараецца не заўсёды...

Мала хто будзе спрачацца з тым, што надзейная гарантыя захавання помніка спадчыны — гэта яго сучаснае выкарыстанне. І не важна нават, у якой якасці: музей, кавярня, офіс... Галоўнае, каб выконваліся ўсе пункты заканадаўства, якія прадугле-

А калі "выкарчаваць" вежу?, або Барысаўскі гіпербалоід інжынера Шухава

Пра плён і яго адсутнасць для аб'екта спадчыны

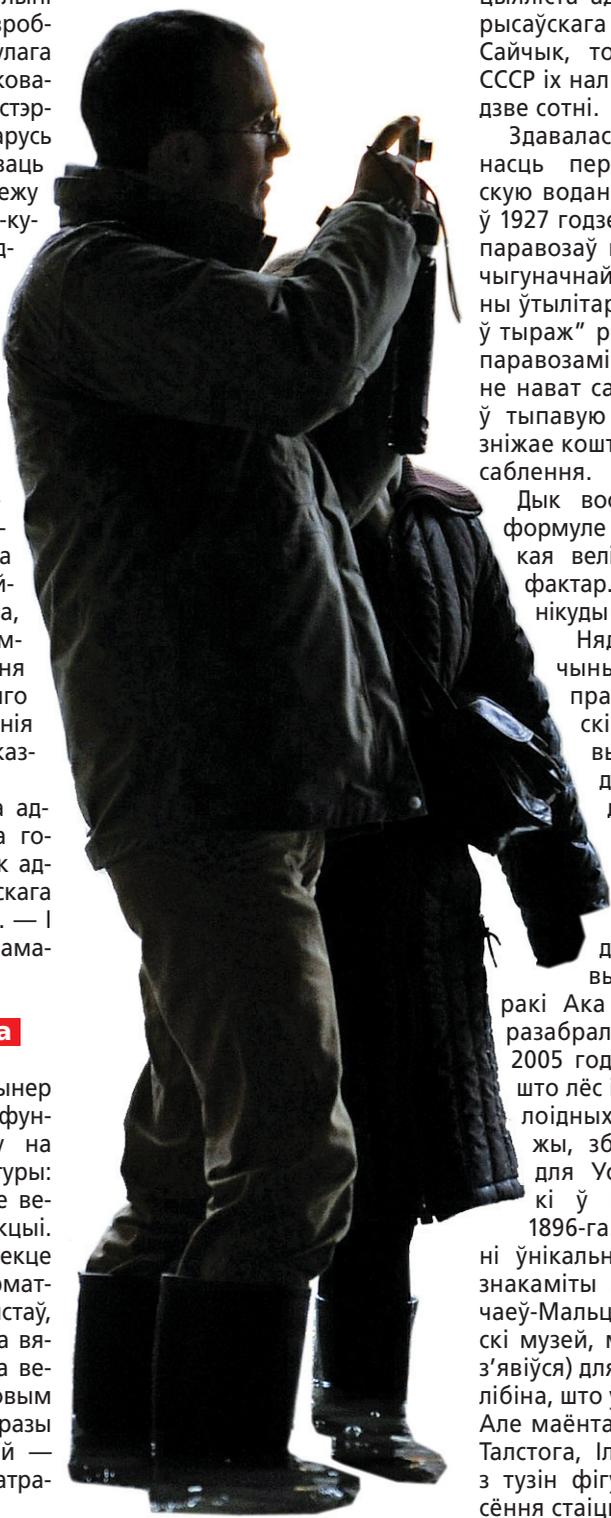
З таго часу ўжо нямаю вады ўцякло па Бярэзіне, і стан вежы ад гэтага, натуральна, ніяк не паляпшыўся. Але першы сапраўды істотны крок насупраць плыні ўсеагульнай энтрапіі ўжо зроблены: напрыканцы мінулага года Рэспубліканская навукова-метадычная рада пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь прыняла рашэнне прапанаваць уключыць воданацяжную вежу ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, надаўшы ёй другую катэгорыю. Для банальных інфраструктурных аб'ектаў XX стагоддзя гэта — ого!

Адзін важны і вельмі прыемны нюанс: прапанова аб наданні статуса гэтаму папраўдзе праблемнаму на сёння помніку інжынернай думкі зыходзіла менавіта ад аддзела культуры Барысаўскага райвыканкама. Неаспрэчна, мясцовыя ўлады ўсведамляюць, што пасля ўключэння аб'екта ў Дзяржспіс усе яго праблемы ўскладуцца на іхнія плечы. Але не баяцца адказнасці і лішніх клопатаў.

— Гэтая вежа з'яўляецца адной з адметнасцей нашага горада, — адзначае начальнік аддзела культуры Барысаўскага райвыканкама Ала Ленкіна. — І таму мы прыкладзем усе намаганні, каб яе захаваць.

Гіпербалоід інжынера Шухава

У 1896 годзе рускі інжынер Уладзімір Шухаў пераклаў фундаментальную матэматыку на прыкладную мову архітэктуры: ён стварыў першую ў свеце вежу гіпербалоіднай канструкцыі. У сваім "візуальным" аспекце навінка пераўзышла фарматворчыя пошукі авангардыстаў, а ў практычным — адкрыла вялізны рэзерв эканоміі. Маса вежы са "сплеченай" адмысловым чынам металічнай сеткі ў разы меншая за вагу маналітнай — адпаведна, і матэрыялаў патрабуецца значна менш.

цыяліста аддзела культуры Барысаўскага райвыканкама Іны Сайчык, толькі на тэрыторыі СССР іх налічвалася не менш за дзве сотні.

Здавалася б, такая акалічнасць пераўтварае барысаўскую воданацяжку, збудаваную ў 1927 годзе для абслугоўвання паравозаў на недалёкай ад яе чыгуначнай станцыі, у звычайны ўтылітарны аб'ект, "спісаны ў тыраж" разам з тымі самымі паравозамі. Бо пераўтварэнне нават самай геніяльнай ідэі ў тыпавую тэхналогію істотна зніжае кошт яе адзінкавага ўвасаблення.

Дык вось не! У дадзенай формуле не была ўлічана такая велічыня, як чалавечы фактар. Хаця без яго тут — нікуды!

Нядаўняя рэвізія спадчыны інжынера Шухава, праведзеная маскоўскім фондам яго імя, выявіла, што з тых дзвюх соцень веж да нашых дзён "дажылі"... усяго адзінаццаць! Апошнія страты былі зафіксаваны зусім нядаўна: 128-метровую вышку ЛЭП на беразе ракі Ака нейкія "рупліўцы" разабралі на металалом у 2005 годзе. Няпэўны пакуль што лёс і першынец гіпербалоідных канструкцый — вежы, збудаванай Шухавам для Усерасійскай выстаўкі ў Ніжнім Ноўгарадзе 1896-га. Па яе завяршэнні ўнікальны артэфакт набыў знакаміты мецэнат Юрый Нячаеў-Мальцоў (без яго Пушкінскаеў музей, мабыць, ніколі б не з'явіўся) для сваёй сядзібы ў Палібіна, што ў Ліпецкай вобласці. Але маёнтка, які памятае Льва Талстога, Ілью Рэпіна ды яшчэ з тузін фігур такога маштабу, сёння стаіць занядзаны...

най спадчыны. Сярод іх, напрыклад, знакамітыя гродзенскія "Бася і Кася" — "двайняшкі", што ўтварылі цікавы ансамбль. Сёння яны выкарыстоўваюцца як мастацкія майстэрні. Падобныя планы былі і адносна былой воданацяжкі чыгуначнай бальніцы ў Мінску, якая даўно перайшла ў прыватную ўласнасць. Колькі гадоў таму агучваліся даволі цікавыя праекты на гэты конт. Праезджаючы пару дзён таму міма гэтай вежы па праспекце Жукава, ніякіх змен пакуль не заўважыў.

Таму ўзнікае пытанне: наколькі паўплывае змена статуса барысаўскай вежы на сам гэты помнік спадчыны? І ці здолее яна ўраўнаважыць негатыўны ўплыў часу, які літаральна за апошнія паўгода ператварыў драўляную аблямоўку стаяка вежы ў нейкі друз?

Ала Ленкіна пераканана, што рэальнае вымярэнне юрыдычных зменаў мы неўзабаве ўбачым на ўласных вочы. Бо скажушы "А", мясцовыя ўлады не замарудзяць і з працягам алфавіту. А барысаўская "Шухаўка" вызначыцца сярод іншых яшчэ і тым, што "чалавечы фактар" адыграе ў яе лёсе менавіта станоўчую ролю.

Перспектыва ўбачыць перспектыву

Да нядаўняга часу вежа "боўталася" (падобна, гэтае слова тут цалкам дарэчы) на балансе падведмамаснага прадпрыемства Беларускай чыгункі "Дарвадаканал". 19 студзеня было прынятае рашэнне аб перадачы "кепскага актыву" ва ўласнасць Барысаўскага райвыканкама.

— Мы самі выступілі з такой ініцыятывай, і старшыня райвыканкама Уладзімір Мірановіч адразу нас падтрымаў, — распавяла Ала Ленкіна. — Прымаць узел у лёсе гэтай вежы раней нам было вельмі складана.

дзваюць, у тым ліку, і доступ да аб'екта турыстаў (вядома, неабавязкова кругласутачны).

Як запэўнілі мяне ў аддзеле культуры, "Шухаўка" адкрыта для зацікаўленых інвестараў. Аднак... Яны пакуль што ў чаргу не становяцца. І, зрэшты, гэта цалкам вытлумачальна.

Па-першае, месцазнаходжанне. Вежа літаральна патане сярод прыватнай забудовы. Па словах Іны Сайчык, распрацоўка праекта зоны аховы ўваходзіць у найбліжэйшыя планы аддзела культуры, але... Кардынальна змяніць статус-кво гэтая мера ўжо не здатная — не будзе ж зносіць жылыя дамы. Ні нармальна пад'ездаў, ні, тым больш, стаянак ля вежы няма і не прадабачыцца, а турыстычны аўтобус наўрад ці дасць рады развярнуцца на вузенькіх вулачках. Хаця, зрэшты, можна трохі і пехотай прайсці — праблема невялікая...

Сам сабою напрашваецца і такі варыянт: "выкарчаваць" вежу ды перанесці на іншую пляцоўку, больш зручную для турыстаў. Але ў дадзеным выпадку і ён не спрацоўвае. Як справядліва адзначыла Ала Ленкіна, гэты алгарытм супярэчыць належнаму падыходу да справы захавання гісторыка-культурнай спадчыны: Шухаўка невыпадкова паўстала менавіта на сваім месцы, непадалёк ад станцыі. Тым больш, бачная частка аб'екта — гэта толькі вяршыня айсберга: пад вежай ёсць і сутэрэнны глыбінёю ў два з паловай метры, і складаныя канструкцыі труб...

А па-другое — той самы тэхнічны стан пабудовы, які сёння далёкі ад прымальнага для "масавых" аб'ектаў: па словах Алы Ленкінай, вежа патрабуе паўна-вартаснай рэстаўрацыі. Зрэшты, з гэтым цяжка не пагадзіцца нават без адмысловых даследаванняў — замовіць якія, дарэчы, у хуткім часе плануе аддзел культуры.

І далей: адсутнасць інжынерных камунікацый, хаця б нават электрычнасці. Без яе ніякая ўстанова ў наш век дакладна не праживе. Лішне казаць, што праблема — вырасцальная, але... У сукупнасці, іх атрымліваецца нарта ўжо шмат.

Адсюль і звывлае пытанне: што рабіць? Але Барысаўскі райвыканкам не патрабуе ніякіх падказак і парад. Бо ён ведае той адказ, які з'яўляецца ці не адзіным слухным у дадзеным выпадку.

— На сённяшні дзень наша мэта — менавіта захаванне гісторыка-культурнай каштоўнасці, — кажа Ала Ленкіна. — І адразу пасля таго, як будучы выкананы ўсе юрыдычныя фармальнасці, мы мяркуюем прыступіць да актыўных дзеянняў. Дый, зрэшты, нават сёння ўжо амаль вызначыліся з падрадычыкам, які пакрые металічныя канструкцыі антыкарызійнай фарбай. Адбудзецца і "касметычны" рамонт бака, дзе трэба замяніць прагнілыя дошкі. У планах таксама — і добраўпарадкаванне навакольнай тэрыторыі, і падсветка, і, можа, нейкія лавачкі, каб турыст меў дзе адпачыць. Спадзяёмся, да гэтай справы падключыцца і гарадскія прадпрыемствы — адпаведныя захаванню мы ўжо робім...

Падаецца, зусім нялішнім было б далучыць да гэтых захадаў і стварэнне інфармацыйнага шчыта, які распавядаў бы ўсім зацікаўленым і пра Шухава, і пра асаблівае гіпербалоідных канструкцый. Ётая інфармацыя, неаспрэчна, знайшла б свайго спажыўца.

Па словах начальніка аддзела культуры, гэты аб'ект паказвае не прамінаюць нават арганізаваныя тургрупы. Але не яны сёння складаюць большасць наведвальнікаў. Ва ўсялякім выпадку, вялізнае графіці на самім рэзервуары — яўна не іх рук справа.

Ну, а далей, калі гэтыя першачарговія і сапраўды неабходныя меры будучы прыняты... Далей, можа, адкрыюцца тыя перспектывы, якія сёння не бачаць нават цяперашнія "альпіністы". І тады ім давядзецца пашукаць нейкі іншы аб'ект, бо зірнуць на Барысаў з амаль 30-метровай вышыні здолее кожны ахвотны. Вядома, за памярковую плату.

На думку Алы Ленкінай, найбольш верагоднае функцыянальнае прыстасаванне вежы — гэта менавіта пляцоўка агляду. Але не выключана і яе пераўтварэнне ў музейны аб'ект. І такія перспектывы гіпербалоіднай канструкцыі зусім не падаюцца гіпербалай — гэта значыць, на ўмыслым перабольшванні.

Гайда ў Зембін!

Барысаў — адзін з найстародаўніх беларускіх гарадоў, які сёння з'яўляецца "сталіцай" ці не найбольшага па колькасці свайго насельніцтва раёна краіны. Іншыя паказчыкі (і эканамічныя, і... урэшце, спартыўныя) пацвярджаюць такі яго статус. А вось архітэктурных помнікаў у гэтым краі ацалела, на жаль, не так і шмат. Некаторыя "сельскія" раёны тут дадуць яму фору.

Змяніць гэты статус-кво ніяк не атрымаецца. Заста-

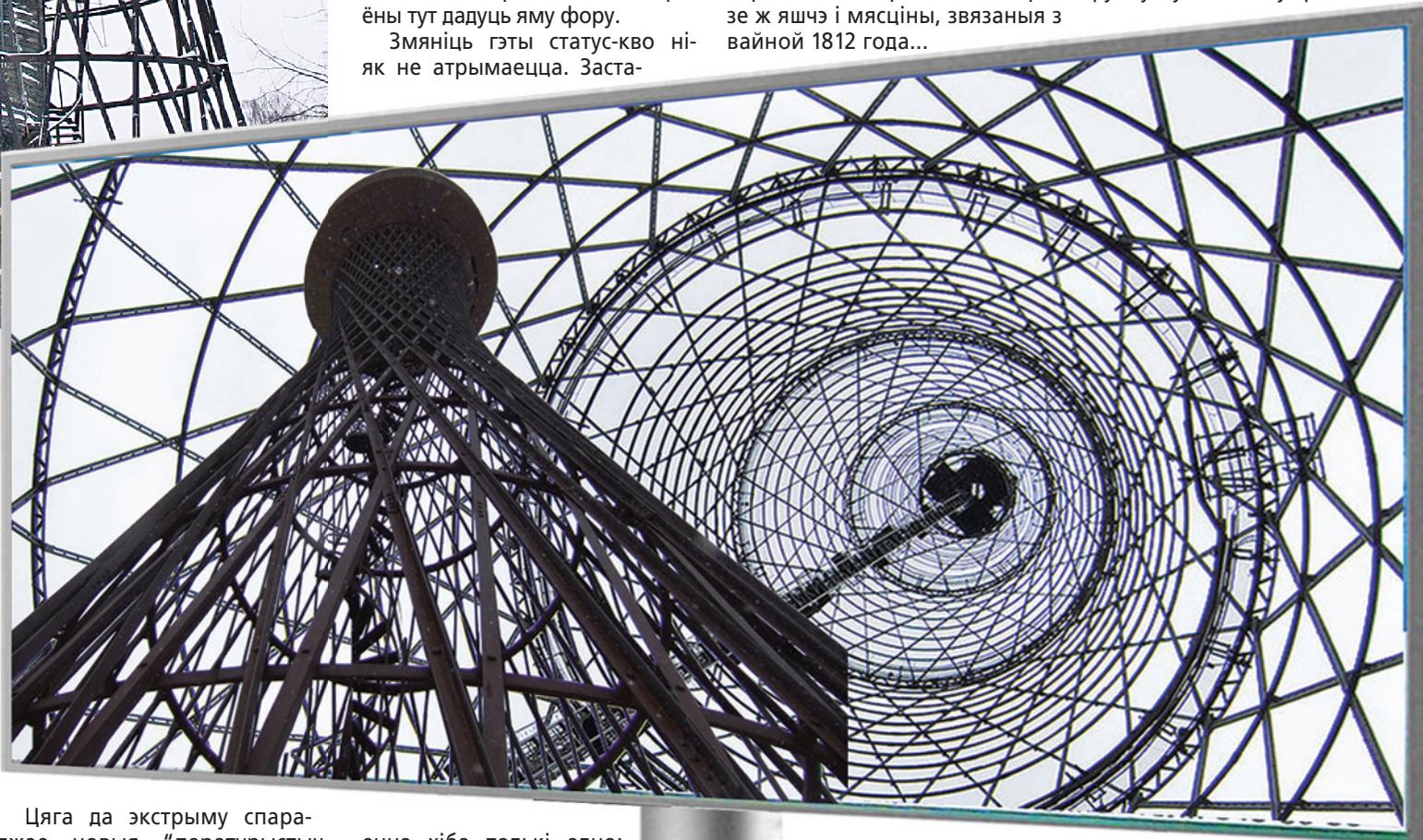
Летась мы ўжо ўзнімалі праблему захавання аднаго з найкаштоўнейшых помнікаў Барысаўшчыны — касцёла Узнясення Панны Марыі ў Зембіне. Мясцовыя ўлады тады задэкларавалі намер захаваць гэты помнік спадчыны — няхай сабе і ў стане цяперашніх руін. І, між, іншым, не адступіліся ад сваіх слоў.

— Паводле папярэдніх падлікаў, кансервацыя парэшткаў касцёла будзе каштаваць не менш за паўмільярда рублёў, — кажа Ала Ленкіна. — Такая сума для мясцовага бюджэту пакуль непад'ёмная. Але мы ўсё адно не складаем рукі. Па-першае, вывучаем камерцыйныя прапановы ад розных арганізацый, каб знайсці найбольш прыдатныя варыянты, а па-другое — шукаем магчымасці ажыццявіць гэты праект паэтапна. Пераканана, што ўвесну, калі зямля адтае, нешта ўжо зварухнецца... За гэты год мы мяркуюем зрабіць нейкі істотны крок у той справе, якая ўсіх нас хвалюе. Тым больш, Зембін — месца, папраўдзе прыцягальнае для турыстаў. Ці шмат у нас вёсак, дзе ёсць такая шыкоўная карцінная галерэя? А па дарозе ж яшчэ і мясціны, звязаныя з вайной 1812 года...

прынамсі, на льготных умовах. У звязку з гэтым, раптам з'явілася наступная думка.

Грамадская арганізацыя "Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў", якая сапраўды своечасова звярнула ўвагу соцыуму на праблему Зембінскага касцёла, мае ў сваім складзе архітэктурную секцыю. Ды вось толькі... Іхнія прапановы па аднаўленні даўно няясных мінскіх вуліц не знаходзяць падтрымку ў членаў Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады і мясцовых улад. Чаму? Падрабязную аргументацыю праблемы "К" прыводзіла неаднойчы: мякка кажучы, папросту немэтазгодна змяняць сучаснае рэчышча Свіслачы на карысць адраджэння першаснага выгляду будынкаў колішняй вуліцы Гандлёвай... Як вынік — крыўды, канфлікты, агрэсіўны піяр з боку грамадскіх актывістаў... А плён? Ды — ніякага плёну!

Ёта ў Мінску — з яго сённяшняй урбаністычнай сітуацыяй і суплётам самых розных акалічнасцей. А вось у вёсцы Зембін, дзе захаваліся гісторыка-культурныя каштоўнасці папраўдзе еўрапейскай велічыні — не ў выглядзе малюнкаў з архіваў, але менавіта "з плоці ды крыві", — русліўцаў гатовы сустракаць

Цяга да экстрэму спараджае новыя "паратурыстычныя" кірункі. Натуральна, "Шухаўка" — у ліку фаварытаў. На такі аб'ект бы пчолы на мёд злятаюцца "сталкеры" ды розныя іншыя "аматары нязведанага". Цікавае — гэта, вядома, няблага, але... Залётныя "альпіністы", разам з неразважлівымі калегамі з ліку мясцовай моладзі, не толькі ўтвараюць "гаманены фактар" руйнавання помніка, але і падвргаюць сябе не абы-якой рызыцы — няхай сабе і добраахвотнай. Сам, вядома, не правяраў, але гатовы паверыць Ленкінай на слова: многія з жалезных прыступак ужо праржавелі і патрабуюць замены. А пра тое, што можа адбыцца з чалавечым целам пасля падзення з "аварыйнай" вежы вышынёй у дзевяціпавярхоўку, думаецца, тлумачыць не трэба.

Менавіта таму ў найбліжэйшых планах мясцовых улад — устаноўка агароджы. Для "суперальтэрнатыўных" турыстаў яна, вядома, не стане непераадольнай перашкодай — хутчэй, толькі падагрэе іх імпат. Але нават простая таблічка са словам "Небяспечна!", думаецца, можа спыніць многіх рамантыкаў.

еца хіба толькі адно: дбайна захоўваць тыя адметнасці, якія дайшлі да нашых дзён. Тым больш, прыгаданая вышэй гісторыя шухаўскіх пабудов натхняе на вельмі простую мараль: важна нават не тое, што захавалася да нашых дзён, а тое, што дойдзе і да нашчадкаў. Менавіта таму вырашэнне лёсу "праблемных аб'ектаў" на Барысаўшчыне ўжо становіцца паслядоўнай практыкай. І вежа тут — не адзінкавы прыклад.

Літаральна напрыканцы мінулага года рэшткі сядзібнага ансамбля ў пасёлку Вароўскага былі выстаўлены на аўкцыён. Два з трох будынкаў займелі новых гаспадароў, якія мяркуюць ператварыць іх у тураб'екты. А вось з такім пераўвасабленнем сядзібы Раманавых у Старабарысаве ўзнікла "замінка": інвестар адмовіўся ад сваіх планаў, і таму аддзел культуры неўзабаве распачне пошукі новага гаспадара.

Кансервацыя Зембінскага касцёла мела ўсе шанцы стаць досведам супрацы дзяржаўных органаў ды грамадскіх рупліўцаў. Прынамсі, такія намеры агучваліся ўсімі бакамі. Але...

— Грамадскія арганізацыі, што называецца, разварушылі праблему захавання касцёла, аднак вырашаць яе даводзіцца менавіта мясцовым уладам, — канстатуе Ала Ленкіна.

Па яе словах, з валанцёрамі з ліку барысаўскай моладзі праблема не ўзнікае: ужо цяпер яны рупяцца аб падтрыманні парадку на прыкасцельных могілках. Аднак варта памятаць пра тое, што валанцёрства мае розныя вымярэнні. Прыкладам, досыць значны працэнт згаданага вышэй каштарысу — гэта менавіта архітэктурныя работы. Паводле добрай міжароднай завяздзёнкі, часам спецыялісты робяць праекты захавання падобных помнікаў спадчыны "за дзякуй" альбо,

"хлебам-соллю". І каб захаваць тыя набыткі — гэтым разам ужо неаспрэчныя, — у Зембіне зусім не патрэбна ўносіць карэктывы ў рэчышча ракі, як гэта тэрэтычна магло б патрабавацца ў Мінску. Да-статкова элементарных мер па кансервацыі. І — увагі, увагі, увагі!

— Што да дапамогі "звонку"... Ну якія пытанні? Мы яе толькі вітаем, — кажа Ала Ленкіна.

Міжнародная супольнасць спецыялістаў аднадушна пераканана ў тым, што аўтэнтчныя руіны адметных помнікаў непараўнальна каштоўнейшыя за адноўленыя "з нуля" ўзоры асяродкавай забудовы. Ёсць такая Венецыянская хартыя рэстаўрацыі, якая ўвогуле забараняе "навадзелы". Ды і Рыжская, зрэшты, пра тое ж — няхай сабе яна і прадугледжвае выключэнні.

Дык, можа, валанцёрам-архітэктарам варта праўляць сябе там, дзе іх праца сапраўды чакаюць, дзе яна будзе ацэнена і запатрабавана? У такім выпадку — гайда ў Зембін!

Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Барысаўскі раён — Мінск

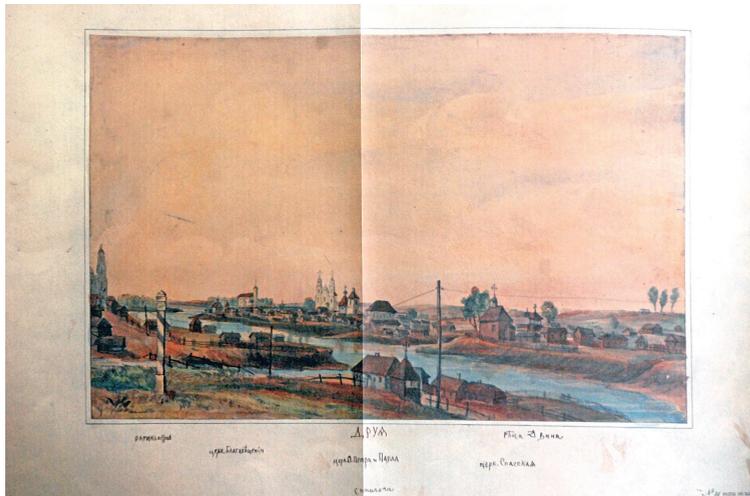
— Кіраўнік дзяржавы ў сваім Прывітанні гасцям і ўдзельнікам Мінскай Міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу выказаў упэўненасць у тым, што гэтая падзея за гады свайго правядзення стала знакавым мерапрыемствам нашай краіны, маштабнай пляцоўкай для абмену вопытам паміж пісьменнікамі і кнігавыдаўцамі Беларусі і замежжа... Сёлета ж ММВК упершыню "суправаджаў" чарговы Нацыянальны конкурс "Мастацтва кнігі". Трыумфатарам яго стаў альбом "Беларускай Энцыклапедыі", пра які

— Дарэчы, на мінскай выстаўцы ў наведвальнікаў вялікім попытам карысталася гэтая кніга: нават утварылася чарга з ахвотных пагартаць шыкоўнае выданне. Цікава, а як разыходзіцца выданне сярод расіянаў?

— Цікаваць — вялікая. І мы спрабуем асвойваць расійскі кніжны рынак. Не ўсё тут, безумоўна, проста і гладка, але ў гэтым кірунку актыўна працуе наш аддзел маркетынгу.

— Альбом каштуе 800 тысяч беларускіх рублёў...

— Так. І гэта — самаакупнае выданне, у якое мы ўкладалі свае

Энцыклапедычны рарытэт

На нядаўнім Нацыянальным конкурсе "Мастацтва кнігі-2012" Гран-пры ў намінацыі "Трыумф" з уручэннем дыплама імя Францыска Скарыны і памятнага знака-сімвала "Вялікі Залаты Фаліант" атрымала кніга "Дзмітрый Струкаў. Альбом рысункаў 1864 — 1867" з серыі "Энцыклапедыя рарытэтаў" выдавецтва "Беларуская Энцыклапедыя" імя Петруся Броўкі. Узнагарода — заслужаная і чаканая: выдавецтва гэтае не першы год пераканаўча даводзіць, што энцыклапедычны брэнд Беларусі — адзін з самых выразных у шматколерным нацыянальным кніжным спектры. І ў Год кнігі брэндаваць "Беларускай Энцыклапедыі" набывае характар планавай выдавецкай стратэгіі... Пра здабыткі, перспектывы і кнігавыдавецкія праблемы ўстановы распавядае яе галоўны рэдактар Ларыса ЯЗЫКОВІЧ.

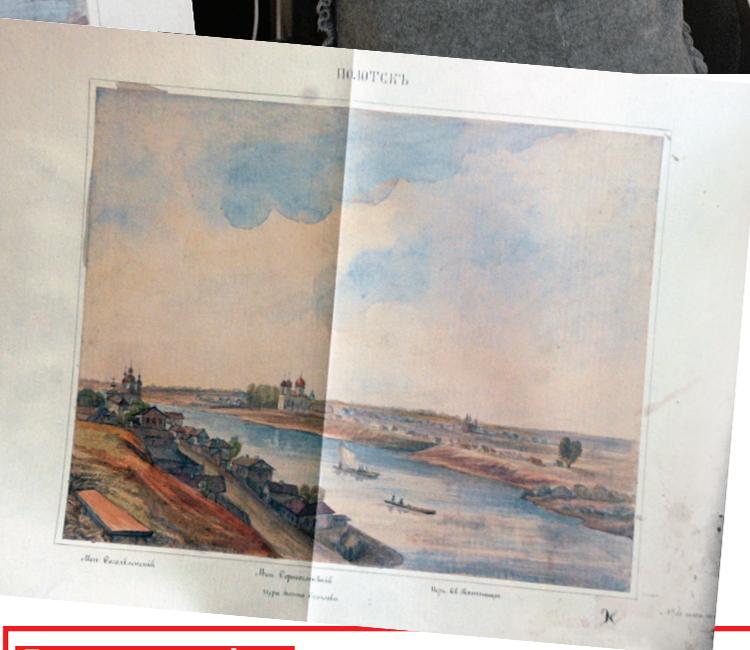
"К" пісала ў свой час. І ўсё ж, Ларыса Уладзіміраўна, у чым, на ваш погляд, адметнасці выдання? Хто аўтар ідэі праекта?

— Мастацтвазнаўца і нястомная даследчыца Вольга Бажэнава. Дарэчы, разам з ёй мы зрабілі і кнігу "Радзівілы. Альбом партрэтаў XVIII — XIX стагоддзяў", якая атрымала прэмію Прэзідэнта краіны "За духоўнае адраджэнне" 2010-га, а на леташнім конкурсе "Мастацтва кнігі" сярод краін СНД — Гран-пры... (Дарэчы, Украіна, сярод іншага, прадставіла на Мінскай Міжнароднай кнігу пра род Радзівілаў, структураваўшы выданне на тры часткі: беларускую, літоўскую і ўкраінскую. — Я.Р.) Нагадаю, што Дзмітрый Струкаў — расійскі мастак, які вандраваў па Паўночна-Заходнім краі тады яшчэ Расійскай імперыі, рабіў замалёўкі гарадзішчаў, сакральных архітэктурных помнікаў, прадметаў царкоўнага ўжытку... Напрыканцы мінулага года прэзентавалі выданне на Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы. Тамтэйшая прэса ўспрыняла падзею вельмі станоўча...

рошы, спонсарскай дапамогі амаль не было... Пры скідках, пры набыцці па безнаўным разліку кнігу можна купіць і танней. Цікаваць — ёсць: альбом купляюць.

— У чым яшчэ асаблівасці выдання?

— Ілюстрацыі — унікальныя: яны захоўваліся ў адзеле рэдкай кнігі колішняга Віленскага ўніверсітэта. Мы выйшлі на літоўскіх калег-энцыклапедыстаў, так што праект, лічыце, быў сумесны.

Брэндавая палічка

Апрача галоўнай намінацыі — "Трыумф", астатнія "Залатыя Фаліянты" размеркаваліся такім чынам: у намінацыі "АРТ-кніга" перамагло выдавецтва "Артыя-груп" з фотаальбомам "Мінск. Горад і людзі. Фатаграфія Вадзіма Качана"; "ЛІТ-фармат" — Беларускі фонд культуры з камплектам кніг Максіма Багдановіча; "Падручнік новага стагоддзя" — "Вышэйшая школа" з вучэбным дапаможнікам "Буквар-2"; "Фотапогляд" — БелТА з фотаальбомам у двух тамах "Беларусь стваральная"; у намінацыі "Разам з кнігай мы расцём" узнагароджана выдавецтва "ЛІМ" за кнігу Н.Голубевай "Казкі цётхуня Руф"; "Эўрыка" — "Беларуская энцыклапедыя" імя П.Броўкі за выданне кнігі Р.Матульскага "З мінулага ў будучае. Бібліятэкі Беларусі. Частка I: IX — пачатак XX стст."; "Залатыя скрыжалі" — "Беларуская энцыклапедыя" імя П.Броўкі за энцыклапедыю "Максім Багдановіч"; "Духоўнасць" — Спаса-Ефрасіннеўскі жаночы манастыр Полацкай епархіі за кнігу "Полацкае радаванне. Свята-Ефрасіннеўскія ўрачыстасці 1910 года"; "Садружнасць" — Беларуская епархія Маскоўскага Экзархату за выданне "Закон Божы"; "За ўклад у захаванне духоўнай спадчыны" — Беларускі фонд культуры за кнігу У.Караткевіча "Дзікае паляванне караля Стаха"; "За прапаганду чытання" — Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

— Невыпадкава на пачатку сакавіка, як нам стала вядома ад Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы, у Вільнюсе адбудзецца прэзентацыя альбома... Наступнае пытанне, Ларыса Уладзіміраўна, звязана не з ілюстрацыйным шэрагам выдання, а з яго навукова-тэкставым зместам. Не сакрэт, што многім іншым нашым выданням бракуе менавіта навуковай выверанасці ў навуковых тэкстах і каментарыях. У вас ёсць аналагічныя праблемы?

— Серыя "Энцыклапедыя рарытэтаў", як і іншыя нашы выданні, вызначаецца менавіта аналітычным тэкстам. Да альбома рысункаў Струкава яго больш чым сумленна рыхтавала Вольга Бажэнава. Яна "адаптавала" і прааналізавала вандроўныя нататкі мастака. Кожны малюнак мае адпаведнае грунтоўнае апісанне. Так што і навуковы шэраг кнігі — таксама надзвычай багаты і цікавы для сярэднестатыстычнага чытача.

— У гэтым — генеральны кірунак дзейнасці выдавецтва, вынікам якога і стаў Гран-пры?

— Ён вызначаны і ў яго назве. І нездарма мы заснавалі серыю "Энцыклапедыя рарытэтаў" з абавязковай навуковай "падкладкай". Чарговая кніга з гэтай серыі надрукавана ў Маскве: "Жывая вера. Ветка". Аўтар бліскачага тэксту — дырэктар Веткаўскага музея народнай творчасці імя Ф.Р. Шклярава Галіна Нячаева. У выніку па дызайне і змесце альбом атрымаўся еўрапейскага узроўню.

— Якому рарытэту будзе прысвечаны наступны фаліант?

— Альбом пра Ветку быў прысвечаны іконе. Але засталася яшчэ шмат матэрыялу пра мясцовыя рукапісныя кнігі ды ўнікальныя ручнікі — яго хопіць на выпуск другой кнігі...

— А яшчэ аднаго выдання вартыя, на мой погляд, веткаўскія аканіцы, якія на кожнай хаце — розныя. Нідзе такога па Беларусі больш не бачыў..

— Пагаджаюся... Словам, недахопу на ідэі ў выдавецтве няма. Да прыкладу, "Беларуская Масква" (пра нашы культурныя, літаратурныя, мастацкія рарытэты ў расійскай сталіцы), "Слуцкія паясы" (міжнародны праект)...

— Якую структуру сёння мае "Беларуская Энцыклапедыя...?"

— Гэта больш за 70 спецыялістаў, тры навукова-галіновыя рэдакцыі, рэдакцый навуковага і літаратурнага кантролю, аддзел мастацка-тэхнічнай падрыхтоўкі, маркетынгавая служба і свая кнігарня.

— Якія праблемы турбуюць найперш?

— Фінансавыя, безумоўна. Але нас этанакіравана падтрымлівае Міністэрства інфармацыі краіны.

— Дарэчы, міністр інфармацыі Алег Праляскоўскі ў час ММВК падкрэсліў: у Год кнігі Выстаўка-кірмаш — адно з цэнтральных мерапрыемстваў, што стаіць на адным узроўні з Днём беларускага пісьменства (ён пройдзе сёлета ў Глыбокім). Таму заканамернае і наступнае пытанне: а ці ёсць вашы ўнікальныя энцыклапедыі ў раённых і сельскіх бібліятэках?

— У раённых — ёсць. Гэта нашы галоўныя спажывальцы. А да сельскіх устаноў выданні іншым разам "не даходзяць". І справа тут — у пэўным недахопе ініцыятывы работнікаў бібліятэк, мясцовых улад... Мы сёння паставілі перад сабой задачу: сфарміраваць невялічкія бібліятэкі нашых выданняў менавіта для вясковых устаноў. Свой унёсак, на мой погляд, павінен зрабіць і кніггандаль.

Гутарыў Яўген РАГІН

На здымках: Ларыса Языковіч; вокладка і развароты з альбома.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Захаваць шчырасць у дыялогу з глядачом — для мастака задача не менш важная, чым тэхнічны або інтэлектуальны бок мастацтва. На першы погляд, быць сабой лёгка, але захаваць гэта ў рэальным свеце, дзе характар чалавека залежыць ад іншых меркаванняў, удаецца далёка не кожнаму. Рана ці позна кожны мастак проста абавязаны вызначыць для сябе, у якой ступені ў ягонай творчасці павінны прысутнічаць шчырасць і адкрытасць.

Юбілейная выстаўка "Акорды майго Натхнення" Івана Пратасені, што нядаўна адбылася ў Палацы мастацтва, якраз і адносіцца да катэгорыі

важна заставацца самім сабой, чым шукаць спосабы штучна спадабацца глядачу. У работах Івана Міхайлавіча знаходзяцца адлюстраванне толькі тыя

І.Пратасеня. "Ушаччына. Радзіма Васіля Быкава".

Што ўдаецца не кожнаму?

Адвечны кліч Радзімы

І.Пратасеня. "Рэха".

экспазіцый, дзе акцэнт зроблены на эмацыйны бок мастацтва, на спробу ў прыватнай гутарцы адкрыць глядачу свой свет, расказаць праўду пра сябе. Гэта размова, у якой няма зламасынасці і пазёрства. Тут мастаку больш

куткі прыроды, у якіх ён неаднойчы бываў і якія дасканала вывучыў, і толькі тыя людзі, кім аўтар шчыра захапляецца. Свае пачуцці і адчуванні, свой унутраны свет жывапісец імкнецца адлюстраваць у пейзажах.

"Адвечны кліч Радзімы", "Вечар у Чарняўцы", "Навальніца над возерам", "Рэха", "Ушаччына. Радзіма Васіля Быкава", "Дзень быў цёплы" — ва ўсіх гэтых палатнах адчуваецца прафесійная ўпэўненасць майстра, але самае галоў-

нае — аўтар знаходзіць прывабную гармонію ў тым відовішчы, што адкрывае нам Яе Вялікасць Беларуская прырода. Свет, які ўзнаўляе ў сваіх карцінах мастак, шмат у чым ідэалізаваны, агароджаны ад прысутнасці людзей. Але ён, гэты свет, належыць мастаку, і толькі яму. У гэтым дыялогу няма трэцяга боку — ёсць толькі тандэм: мастак і прырода. Прырода — ва ўсёй сваёй шматграннасці...

Прадставішы ў экспазіцыі амаль 90 работ, якія ахопліваюць значны этап мастацкага жыцця, Іван Пратасеня праявіў сябе па-сапраўднаму цэласнай творчай асобай. У сваіх работах ён кажа глядачу, што шчырасць пачуццяў і эмацыйнае ўспрыняцце жыцця не страцілі сваёй актуальнасці ў свеце ўсёпаглынальнага прагматызму. І гэта сапраўды вельмі патрэбныя словы.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ,
мастацтвазнаўца

Палітра школы акварэлі

Няўжо непрыкметная?

Многія лічаць, што акварэль — гэта "непрыкметны" від выяўленчага мастацтва. Дадзе-нае меркаванне абвяргае Віцебская акварэльная школа. Нашага земляка, Фёдара Кісялёва, можна лічыць яе прадстаўніком, бо ён — вучань вядомых віцебскіх акварэлістаў Фелікса Гумена і Івана Сталярова.

Ф.Кісялёў. "Над ракой".

Фёдар Стэфанавіч — акварэліст па прызыванні. Ён віртуозна валодае рознымі акварэльнымі прыёмамі. Яшчэ ён акварэліст па сваім светаўспрыманні, па імкненні ўбачыць наваколны свет па-новаму.

Найбольш блізкія тэмы творчасці Фёдара Кісялёва — гэта Прыдняпроўскі край, Паазер'е, матывы Радзімы, з яе мяккім і

складаным каларытам, помнікі гісторыі і культуры, Прырода ва ўсіх яе праявах як найлепшы настаўнік і вечная крыніца гармоніі ды натхнення. Асаблівае месца займаюць работы, прысвечаныя Чарнобылю.

Уражвае геаграфія твораў мастака: ён пісаў іх не толькі ў родных Прыдняпроўскіх краях. Вынікам творчых падарожжаў сталіся серыі, назвы якіх раскрываюць маршруты майстра: "На зямлі Пскоўскай", "Матывы Прыбалтыкі", "Польская серыя", "Карэлія", "Альпійскія матывы".

Умела перадае Кісялёў архітэктурную веліч будынкаў — помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны: работы "Вароты касцёла ў Мсціславе", "Брама Нясвіжскага замка", "Нясвіжская легенда", "Ноч у Смалянах", "Лідскі замак", "Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр", "Станіслаўскі касцёл", "Спаскі манастыр", "Саборная плошча"...

Фёдар Кісялёў з'яўляўся ўдзельнікам 40 рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставак, міжнародных пленэраў, выстаўляўся ў Польшчы, Францыі, Італіі, Расіі...

У сваіх карцінах Кісялёў перадае асабістыя ўражанні. Яму ўдаецца ператварыць уласныя работы ў пазытыўныя ноты. На ягоных палатнах можна назіраць прыроду праз "своеасаблівае" акно — менавіта так Фёдар Кісялёў кажа пра творы.

Горкі — асаблівы горад для мастака, бо менавіта Горацкаму краязнаўчаму музею Фёдар Стэфанавіч падарыў 25 карцін. Ва ўстанове працуе пастаянная экспазіцыя яго работ "Акварэльная элегія".

Да гэтага часу творца не губляе сувязі са сваёй малой радзімай — вёскай Іванава Слабада Клімавіцкага раёна, наведвае сваякоў і сяброў. А на пачатку бягучага года ў Клімавіцкім краязнаўчым музеі адбылася яго персанальная выстаўка "Капрызлівая палітра".

Дар'я ЭВЕРС, старшы навуковы супрацоўнік
Клімавіцкага краязнаўчага музея

Выстаўка акадэміка

Днямі адбылася падзея ў культурным жыцці Віцебска. Яна звязана з дзвюма датамі творчай біяграфіі беларускага мастака Юрыя Зуева: 75-годдзе з дня яго нараджэння і прысуджэнне звання Ганаровага члена Расійскай акадэміі мастацтваў (з уручэннем мантыі, Пасведчання, падпісанага прэзідэнтам РАМ З.Цэрэтэлі, Залатога знака і пярсцёнкі).

Ю.Зуев. "Везжраны".

Арганізатары ўрачыстасцей — упраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама і гарадскі Мастацкі музей.

Персанальная выстаўка Ю.Зуева ўключае работы ў галіне манументальнага мастацтва — жывапіс, скульптура, — станковы жывапіс, графіку. Выхаванец Іркуцкага мастацкага вучылішча і Вышэйшага мастацка-прамысловага вучылішча імя В.Мухінай у Ленінградзе, ён цягам амаль 45 гадоў удзельнічае ў мастацкіх выстаўках. Яго манументальныя фрэскі, мазаікі, дэкаратыўныя рэльефы, фігуратыўныя карціны і партрэты добра вядомыя сярод аматараў мастацтва.

"Дрэва жадання"

Г.Сілівончык. "Вясна прыйшла!".

Пад такой назвай з 15 лютага ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва працуе выстаўка твораў Ганны Сілівончык. На ёй прадстаўлены жывапісныя работы і арт-аб'екты.

Ганна — выхаванка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (аддзяленне станковага жывапісу). З 2008-га з'яўляецца членам БСМ. Мае медаль "Талент і прызвание" Міжнароднага альянсу "Міратворац".

Вось што яна кажа пра сваю выстаўку: "Тысячы гадоў людзі нараджаюцца на свет дзякуючы каханню, жывуць дзеля яго, вар'яцеюць і паміраюць ад яго. Вераломнае і ўсёпаглынальнае, стыхійнае і апантанае, яно штурхае нас на падзвігі і патрабуе ахвяр, напаўняе наша жыццё святлом і прыносіць душэўныя пакуты.

Усе людзі па-свойму разумеюць, што такое каханне: біялогія, хімія, псіхалогія, філасофія, рэлігія — кожны па-рознаму тлумачыць яго прыроду і сутнасць. Шматграннае і шматаблічнае, загадкавае і неспасціжнае, каханне капрызлівае і наравістае ды такое прыгожае сваёй нелагічнасцю...

Няўлоўнае, прывіднае і эфемернае, гэтае пачуццё нярэдка бяжыць ад тых, хто яго шукае, і кідаецца на шыю тым, хто ад яго хаваецца. Каханне часам бывае дзіўнае, цудоўнае, хваравітае, забароненае і заганае, смешнае і недарэчнае, пакутлівае і спапяляльнае, але яно ж ёсць сутнасць жыцця, яе рухавік і сэнс..."

Работы, прадстаўленыя ў экспазіцыі, — гэта намаганне прадэманстраваць парадаксальныя і неадназначныя праявы кахання.

Наш кар.

Фота Юрыя ІВАНОВА

4 верасня 1987 г. Аркестр напярэдадні першага канцэрта разам з беларускімі кампазітарамі. Фота публікуецца ўпершыню.

Учора Заслужанаму калектыву "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр" Беларусі споўнілася 25. Скажаце, не надта шмат? Але зроблена столькі, колькі іншыя зрабілі б не менш, чым за стагоддзе. З гэтага і пачынаецца наша размова з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам ФІНБЕРГАМ.

НАЦЫЯНАЛЬНАМУ КАНЦЭРТНАМУ — ЧВЭРЦЬ СТАГОДДЗЯ!

Фота Юрыя ІВАНОВА

Мэстра Міхаіл Фінберг. Партрэт у "інтэр'еры" аркестра.

АРКЕСТР ЗАХАВАННЯ

— Насамрэч, дата гэтая — вельмі сур'эзная, бо ў калектыве яшчэ працуе шмат тых, хто прыйшоў сюды з першага дня яго заснавання. Калі ж аркестр адзначае, скажам, паўстагоддзя, дык назва ягоная — тая ж, а музыканты — ужо зусім іншыя. І гэта не можа не адбівацца на калектыве, бо галоўнае — гэта яго склад, дзе кожны чалавек мае свой творчы і жыццёвы лёс.

— Але ж і за 25 гадоў склад аркестра значна змяніўся. Што год да вас прыходзяць маладыя артысты — каб пераканання ў гэтым, дастаткова проста зірнуць на сцэну: маладыя, адухоўленыя твары, бліскаўкі ў вачах, апан-

— Паўтаруся: творчы калектыв — гэта, найперш, творцы. Без іх не будзе анічога. Кожны з іх — індывідуальнасць, у кожнага — свой характар і амбіцыі. Гэта трэба, вядома, улічваць. Але галоўнае — прапаноўваць музыкантам тое, што будзе дапамагаць іх творчаму росту. Наш аркестр за гады існавання стаў сапраўднай школай. І справа не толькі ў тым, што на Беларусі, на жаль, няма распрацаванай сістэмы падрыхтоўкі джазавых музыкантаў, якая ахоплівала б усе ўзроставыя ступені. Таму мы, да прыкладу, аддаём перавагу выпускнікам і магістрантам Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Так, у гэтай навучальнай

XII Свята музыкі "Заслаўе" стала 140-м па ліку фестывалем у малых гарадах, праведзеным Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам.

Як запэўніў мастацкі кіраўнік свята, сёлета геаграфія такіх фестываляў зноў будзе пашырана: святыя камернай музыкі з'явяцца ў Горках і Навагрудку. І справа тут зусім не ў пагоні за колькасцю. "Мы жывём у час змены эпох, — сказала доктар мастацтвазнаўства, прафесар Воль-

Арганізатарам "Заслаўе-2012" гэта ўдалося. "Дзіцячы" кірунак свята быў узмоцнены не толькі праз асветніцтва ("Расповед пра беларускую музычную спадчыну", праведзены В.Дадзіёмавай і ансамблем флейтыстаў пад кіраўніцтвам Уладзіміра Скараходава, стаўся адной з мастацкіх дамінант свята), але і праз гульніва-спартоўную атмасферу. Маразы не перашкодзілі правесці заплававаны конкурс юных музыкантаў — навуцэнцаў дзіцячых школ мастацтваў Мінскай вобласці. Кожны выконваў усяго адзін твор, але — беларускі: гучалі п'есы Напалеона Орды, Мікалая Чуркіна, Аляксея Туранкова, Марка Шнэйдэрмана, Дзмітрыя Ка-

праграму), карціна змянялася да непазнавальнасці. Мастак умела кіраваў фантазіяй сваіх "сааўтараў": "Палатно "стамілася", дайце яму адпачыць. А вось тут — няхай будзе больш сонейка..." Галоўнае ж — на рухі пэндзляў уздзейнічала музыка, што даносілася з канцэртнай залы.

Конкурс выявіў не толькі пераможцаў, але і праблемы выхавання юных піяністаў, скрыпачоў, віяланчэлістаў. Самай моцнай аказалася малодшая група. Тут папраўдзе ў многіх свяціліся вочкі, адчуваўся шчырая прага да музыкі, а не толькі школьная стараннасць, больш ці менш удалае "паўтарэнне зададзенага". Дзевяцігадовы віяланчэліст Ян Хмялеўскі з Фаніпаля ўвогуле

Фота Аляксандра БАРАВІКА

Нацыянальны канцэртны і яго салісты першымі ацанілі Амфітэатр у Маладзечне пад час леташняга Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі.

танасць... Гэта вы сваёй нястомнасцю, заўзятасцю дасылаеце ім энергетычныя імпульсы? Або яны — вам?

— Чаму адразу "або"? Калі ёсць закон захавання матэрыі, дык у нас — закон захавання энергіі: я — ім, яны — мне. Але і праўда: мая энергетыка — гэта аркестр. Я не ўяўляю сябе без яго! І мяне вельмі радуе, што да нас паступілі 20-гадовыя музыканты. Гэта значыць, што ў аркестра ёсць будучыня.

— Многія калектывы скардзяцца на цяжкую кадраў: маўляў, моладзь прыходзіць — і сыходзіць. На тыя месцы трапляюць новыя маладыя кадры — і гэтак далей. Ад вас жа сыходзяць — хіба для самастойнай творчай кар'еры. Дый тое — часта сумяшчаюць...

установе джаз не выкладаецца. Але адтуль прыходзяць высокакваліфікаваныя музыканты, здольныя выконваць музыку ўсіх стыляў і напрамкаў, што і патрабуецца для нашага калектыву. У сваю чаргу, аркестр становіцца для іх далейшай школай. Яны не проста аддаюць усіх сябе працы, але і атрымліваюць — новыя веды і ўменні. У аркестры вядзецца вялікая навукова-педагагічная работа: у нас працуюць прафесары, заслужаныя і народныя артысты, кандыдаты і нават дактары навук — яны і забяспечваюць не толькі пераемнасць выканальніцкіх традыцый, але і далейшы рост майстэрства. Калі ж развіццё калектыву плануецца адно за кошт "новых паступленняў" (вось прыйдзе да нас новы талент — тады і з'явіцца вынік), гэта не дае плёну. Трэба з пашанай ставіцца і да тых, хто ўжо

Галоўнае ў фестывалі

Сімфонія для інструменталістаў і мастакоў у Заслаўі

га Дадзіёмава — навуковы кіраўнік і вядучая ўсіх такіх святаў. — Таму асабліва важным становіцца галоўны інстынкт — нават не самазахавання, а "працягу роду". У музыцы яго ўвасабленнем з'яўляюцца захаванне і перадача традыцый. Менавіта гэтую ролю і адыгрывае аркестр Фінберга, выступаючы гарантам працягу нацыянальных традыцый у прафесійнай музыцы".

Адметнасцю заслаўскіх фестываляў застаецца іх надзвычайная камернасць. Зімовыя маразы не дазваляюць святу выліцца на вуліцу, маленечка зала Дзіцячай школы мастацтваў можа ахапіць толькі некалькі дзясяткаў слухачоў, фінальны ж канцэрт папулярнай песні ў гарадскім ДК "Світанак" з'яўляецца хіба "святочным бонусам", а не "далучэннем да класікі". Дык у чым жа "каэфіцыент карыснага дзеяння" такога фестывалю? У тым, што яно адрасавана, найперш, юным прыхільнікам мастацтваў.

Гэта прыклад таго, як непазбежныя "мінусы" (уклучаючы тэмпературныя, што ніжэйшыя за нуль) можна ператварыць у "плюсы".

мінскага, Аляксея Клувава, Пятра Падкавырава, Яўгена Глебава, Сяргея Картэса, Валерыя Карэтнікава, Ганны Кароткінай і многіх іншых нашых класікаў ды сучаснікаў. Не засталіся ўбакі і юныя мастакі: яны атрымалі цудоўны майстар-клас ад Віктара Ціханова.

Свята пачалося менавіта з малявання. Ці, можа, гэта быў урок псіхалогіі — гэткага "малявання настрою"? На практыцы была даказана думка майстра: "Маляваць умеюць усе, толькі не ўсе пра гэта здагадваюцца". Мальберт быў устаноўлены ў фае школы, на фоне выстаўкі В.Ціханова, — акурат перад уваходам у залу, дзе ў той час спрабавалі акустыку і праводзілі апошнія рэпетыцыі канкурсантаў. "На вуліцы холадна, — усміхнуўся Віктар Пятровіч, — таму давайце "грэцца": зробім лета, зарослую сажалку, кветкі, водбліскі сонца..." Маляванне ператварылася ў сапраўднае сімфанічнае развіццё. На кожным з этапаў, калі ў творчы працэс уключаліся ўсё новыя ўдзельнікі (у тым ліку музыканты, толькі што адыграўшы сваю конкурсную ці канцэртную

мог прэзентаваць на Гран-пры, калі б яно было прадугледжана. І гэта невыпадкова: ён — лаўрэат ужо пяці конкурсаў, уключаючы міжнародны. У сярэдняй групе — усё наадварот. Журы справядліва не прысудзіла тут ніводнай Першай прэміі. У старэйшай — імкнулася падтрымаць тых, хто ўжо, можа, вызначыўся з будучай прафесіяй і збіраецца працягваць музычную адукацыю.

— Малодшых, — прызнаўся член журы, маладзечанскі скрыпач Аляксандр Баравік, — лягчэй "дрэсіраваць". Разуменне, гэта не самая лепшая фармулёўка, але ў музычным навучанні вельмі важныя пастаянныя, штодзённыя трэніроўкі, а не заняткі ад урока да ўрока. Цяпер модным стала ранняе развіццё, але часам замест прывівання любові да музыкі, якая будзе рухаць чалавекам надалей і садзейнічаць самастойным заняткам, дзецям укладаюць адно пэўныя прыёмы — так хутчэй бачны вынікі, але не фарміруюцца ўстойлівая зацікаўленасць. Далёка не ўсе пачаткоўцы стануць прафесіяналамі. І не трэба! Таму, атрымаўшы першыя навыкі, няхай дзеці развучваюць тое,

зробіў свой унёсак. І — дапамагаць ім развівацца далей! Нельга спекуляваць старымі догмамі, трэба ўвесць час рухацца наперад, шукаць штосьці новае. Тады спрактыкаванасць, памножаная на навізну, дае падвойны набытак. Але вы маеце рацыю: наш калектыў сапраўды можа лічыцца такой жа "кузняй кадрў", як навучальная ўстанова.

— 3 вашага аркестра пачыналі ці прайшлі праз яго многія вядомыя спевакі...

— Не ўсе ўжо памятаюць, а тая ж Б'янка, папулярная сёння на расійскай эстрадзе, — гэта наша Таццяна Ліпніцкая. Яна прыйшла да нас у 14 гадоў, спявала пад псеўданімам Яна, перамагла на міжнародных конкурсах, пачала пісаць свае песні — у поўным сэнсе слова яна вырасла ў нашым аркестры. Знакаміты Дзмітрый Калдун — таксама "родам" з нашага

калектыву, бо ў 2004 — 2005 гадах быў у студыі "Гран-пры", якая існавала пры аркестры. І да "Фабрыкі зорак-6" ды ўдзелу ў "Еўрабачанні", што прынесла нашай краіне шостае месца, ён ездзіў з намі на Нацыянальны фестываль беларускай песні і паззіі ў Маладзечне, на "Славянскі базар у Віцебску"... Мы адшукваем таленты і даём ім "пуцёўку" ў творчае жыццё — усё менавіта так. Памятаем і тых, хто ўжо ніколі да нас не вернецца. Заўчасна памёр спявак Уладзімір Кудрын, які з'ехаў у Аўстралію... Няма з намі піяністаў Анатоля Глевіча, Аркадзя Эскіна, кампазітара і аранжыроўшчыка (а паводле першай спецыяльнасці — бліскавага піяніста сусветнага ўзроўню) Ігара Паліводы... З іменем апошняга, дарэчы, звязаны такія буйныя работы нашага аркестра, як поп-опера "Максім", прысвечаная Максіму Багдановічу,

нашы камерныя склады (гэта, дарэчы, палова аркестра) — ансамбль трубачоў "Інтрада", ансамблі флейтыстаў, кларнетыстаў, салістаў на драўляных духавых інструментах, вакальны ансамбль пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай, камерны аркестр на чале з Валерыем Сарокам — усе яны займаюцца ледзь не выключна беларускай музыкай, пачынаючы з эпохі барока. І пры гэтым — на навуковай аснове! Звяртаемся мы і да акадэмічнай класікі XX стагоддзя: музыка Мікалая Аладава, Аляксея Туранкова, Мікалая Чуркіна, Рыгора Пукста, Дзмітрыя Лукаса, Пятра Падкавырава, Льва Абеліевіча — у нас гучала ўсё.

— Што самае складанае ў гэтай працы? Адшукаць ноты? Зрабіць пералажэнні для камерных складаў? Зацікавіць усім гэтым публіку, кідкую на больш "раскручаных" імёнах?

Фота Юрыя ІВАНОВА

Калісці Людміла Гурчанка спявала ў суправаджэнні нашага аркестра. Сёлета ж калектыў прысвеціць ёй адзін з вечароў праекта "Шлягеры на ўсе часы".

юць нашы маладыя салісты. Праз іх гэтыя песні ідуць да моладзі, выходзяць яе на духоўнай спадчыне бацькоў. Гэта яшчэ і вялікая асветніцкая, выхавальная акцыя.

кружэлкі на фірме "Мелодыя", запісы рабіліся на Усеаюзным радыё. І неўзабаве, хаця я быў беспартыйны, мяне выклікалі ў ЦК КПБ (на той час — Цэнтральны камітэт камуністычнай партыі Беларусі быў самым высокім дзяржаўным узроўнем у нашай рэспубліцы) — і прапанавалі стварыць новы аркестр. Я павінен быў літаральна за суткі склаці дакументы па стварэнні калектыву — і дзесьці праз месяц быў прызначаны на гэтую пасаду. Аб'явілі конкурс, сталі праз яго набіраць музыкантаў — і сёння ў нас працуюць суперпрафесіяналы. Яны — вельмі сціплыя людзі, але любяць сваю краіну і ганарацца тым, што жывуць у Беларусі.

Адно з традыцыйных мерапрыемстваў аркестра — гэта Свята музыкі "Заслаўе". Сёлета яно адбылося ў дванаццаты раз.

МУЗЫЧНАЙ ЭНЕРГІІ

што ім бліжэй, часцей выступаюць на публіцы, нават саліруюць пад фаннаграму-мінусоўку — гэты напрамак сёння вельмі запатрабаваны ў Еўропе. А ёсць жа яшчэ імправізацыйнае мастацтва! Чаму б не прывучаць дзяцей і да яго?..

Заўважым, што намаганнямі арганізатараў святаў музыкі ў Заслаўі якраз і пачынае запаўняцца гэтая ніша. Дзеці выступаюць побач з дарослымі музыкантамі экстра-класа, атрымліваюць граматы і дыпламы з рук самога Міхаіла Фінберга, імправізаваюць пэндзлем, і ўсё — у кантэксце беларускай нацыянальнай спадчыны, якая паяднала здабыткі Захаду і Усходу. Менавіта ў гэтым — яднанні заходняй і ўсходняй ліній развіцця музычнага мастацтва — бачыцца сёння месца знакамітага беларускага кампазітара Льва Абеліевіча, 100-годдзе з дня нараджэння якога было адзначана на фестывалі. Ці прагучаць сёлета ягоныя творы хаця б у сталічнай філармоніі? Не ведаю. А ў Заслаўі — гучалі багата: і ў арыгінале, і ў шматлікіх пералажэннях для разнастайных камерных складаў.

У фестывалю, які спалучаецца з дзіцячым конкурсам, — вялікія перспектывы. Чаму б, да прыкладу, не дадаць у праграму творчую сустрэчу з беларускімі кампазітарамі? Дый у якасці прызёў дзеці маглі б атрымліваць ноты — хаця б ксеракопіі, але з кампазітарскімі аўтографамі (а яшчэ лепш — разам з цукеркамі!). Так, праблем у сферы дзіцячай музыкі хапае. Дзеці ў знакі недахоп друкаваных нотных выданняў, самога музычнага матэрыялу, цікавага і карыснага для юных музыкантаў. Літаральна за кожным падрыхтаваным да конкурсу вучнем бачылася не толькі ўласна педагогічная праца настаўнікаў, але і іх пошукі беларускай музыкі, адпаведнай светапоглядам і выканальніцкаму ўзроўню дзяцей. Далучэнне да фестывалю "жывых" кампазітараў магло б спрыяць усяму гэтаму! Дый дзецям — памяць на ўсё жыццё. У дадатак да граматы і дыпламаў за подпісам Міхаіла Фінберга.

Надзея БУНЦЭВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Заслаўе — Мінск

Фота з архіва аркестра

На "Славянскім базары ў Віцебску" Нацыянальны канцэртны суправаджае адзін з дзён Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні.

цыкл "Беларушчына" паводле вершаў Янкі Купалы. Калі ж пералічваць тых, хто лічыў і лічыць за гонар спяваць з нашым аркестрам, дык ніякіх газетных старонак не хоціць.

— Тым не менш, назаву адну лічбу: больш за 40 сусветных зорак. І ўгадаю яшчэ адну: ваш калектыў правёў ужо 140 фестывалю. У гэта было б цяжка паверыць, калі б я сама не прысутнічала на большасці з іх. Ды ўсё ж навошта вам гэты дадатковы "галаўны боль"? Мала таго, што фестываль — гэта адразу некалькі канцэртных праграм, чаго каштуе сама яго арганізацыя! Вы ж яшчэ і мастакоў запрашаеце, выстаўкі ладзіце, творчыя сустрэчы... Так што ваш калектыў ужо можа называцца не проста аркестрам сімфанічнай і эстраднай музыкі, як гэта было запісана пры яго стварэнні, і не канцэртным аркестрам, як яго часцей аб'яўляюць (гэта таксама ягоная афіцыйная назва), а — сапраўдным фестывальным аркестрам!..

— Звярніце ўвагу: усё гэта — праекты, скіраваныя на папулярнасцю нацыянальнай класікі і сучаснага беларускага мастацтва. Намі была прадастаўлена ледзь не ўся беларуская класічная паззія: Максім Багдановіч, Янка Купала, Якуб Колас, Аркадзь Куляшоў, Уладзімір Караткевіч, Адам Міцкевіч, Адам Русак і многія-многія іншыя. На вершы аднаго толькі Янкі Купалы будзе прэзентавана ўжо трэцяя праграма. А колькі мы правялі аўтарскіх вечароў беларускіх кампазітараў! Здаецца, няма айчынага творцы, музыку якога мы не выконвалі б. А

— Знайсці залу. Парадокс, але большасць нашых праграм ніколі не гучалі ў той жа філармоніі, іх не здымала тэлебачанне, каб потым папулярназваць праз трансляцыі. А між тым, з якой прыхільнасцю адгукаецца на гэтую музыку слухач! Ён "галасуе" за яе сэрцам. Што ж да фінансавых паказчыкаў, дык па выніках мінулага года (і гэта было адзначана ў час нядаўняй калегіі Міністэрства культуры) мы аказаліся лепшымі, выканаўшы і перавыканаўшы план. На той жа джазавы фестываль, што праходзіў нядаўна, білеты разляцеліся літаральна за два дні. А мы выходзім ужо на суму ў 100 тысяч за білет — і гэта, як вы разумееце, грошы немалыя.

— Гэтак жа хутка, магу прагназаваць, разыходзяцца білеты на праграмы чатырохдзённых "Шлягераў на ўсе часы" ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Там, наколькі я разумею, і будзе адзначаны юбілей калектыву — ён стане заключным канцэртам праекта...

— Нічога асаблівага мы святкаваць не будзем. Проста, згадаем у нашым канцэрте, што нам — 25. І ўсё. Адметнымі будуць і першыя тры праграмы "Шлягераў...". Адна — прысвечана Людміле Гурчанка. Другая — "Новы шансон" (мы ўкладаем у гэтае слова яго першасны сэнс — песні з добрым, удумлівым тэкстамі, і не толькі нашы, але і ўсёй Еўропы). Трэцяя — "Песні тэлебачання, радыё, кіно". А чацвёртая — наш юбілей. Добра, што лепшыя песні мінулых гадоў спява-

Фота Андрэя СПІРЬЧАНА

Маэстра і Маэстра: Раймант Паулс і Міхаіл Фінберг.

— Цікава, а як пачынаўся ваш аркестр? Спачатку, як я разумею, узнік сам калектыў (праўда, гэта быў аркестр цырка пад вашым кіраўніцтвам), а ўжо потым з'явілася распараджэнне зрабіць Канцэртны аркестр...

— Я працаваў у аркестры Беларускага цырка, і там на той час былі найлепшыя музыканты. Але мы працавалі толькі для манежа, а нам хацелася і канцэртнай дзейнасці — тым больш, што мы выконвалі і сур'ёзную музыку, рабілі прэм'еры беларускіх твораў. Ужо былі выпушчаны чатыры

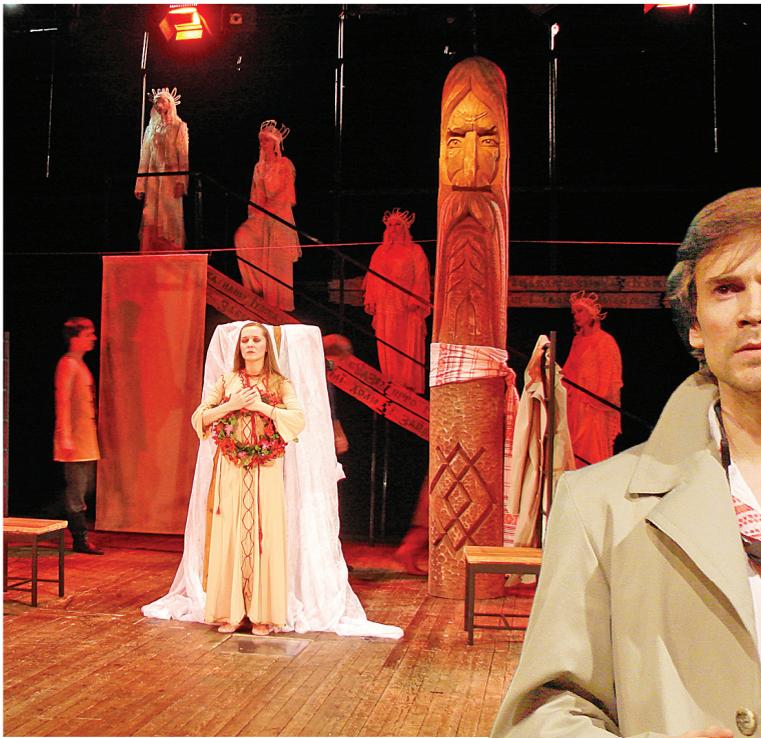
пакінуць для нашчадкаў унікальны беларускі музычны матэрыял.

— Затое гэтая акалічнасць надае ўсім вашым імпрэзам яшчэ больш унікальнасці: слухачы ведаюць, што калі не прыйдуць на канцэрт, дык безваротна згубяць для сябе гэта выступленне...

— Але ж калі наша мэта — папулярнасцю беларускай музыкі, дык публіка павінна пачуць твор неаднойчы. А палюбіўшы яго, прыдбаць якасны, прафесійна зроблены запіс...

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ

Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі прадставіў глядачам прэм'ерны спектакль "Кругі раю", прысвечаны творчасці і асобе Янкі Купалы. Традыцыйна склалася так, што культурная грамадскасць нашай краіны кожны раз адзначае "круглыя" ўгодкі з дня нараджэння Янкі Купалы ды Якуба Коласа, выказваючы сваю пашану да таго, што гэтыя творцы зрабілі для айчыннай культуры. І, натуральна, заўсёды ўзнікае інтрыгуючае чаканне: а што ж гэтым разам новага ці, наадварот, добра забытага старога нам распавядуць пра Тэатраў беларускай літаратуры?

Рэжысёр спектакля Святлана Навуменка пайшла адчайным і няпростым шляхам: намагаючыся адравацца і аддаліцца ад усяго, што было напісана і пастаўлена ў тэатры пра Янку Купалу раней, яна вырашыла стварыць і распавесці нам... уласную гісторыю жыццёвага шляху Паэта. Звярнуўшыся да творчай спадчыны Купалы, а таксама малавядомых дакументаў і фактаў яго біяграфіі, Навуменка спрабуе намаляваць для нас, глядачоў, палатно пад умоўнай назвай "Творца і Час". Сама па сабе задача гэтая — маштабная і вартая ўвасаблення: не сакрэт, што многія з сучасных маладых людзей (а спектакль, безумоўна, разлічаны ў аснове сваёй на школьную аўдыторыю), вельмі цьмяна ўяўляюць сабе гісторыю Беларусі пачатку ХХ стагоддзя. І калі падзеі Вялікай Айчыннай вайны дзякуючы пастаяннай і магутнай патрыятычна-прапагандысцкай рабоце на агульнадзяржаўным узроўні цвёрда трымаюцца ў галовах новага пакалення, то Кастрычніцкая рэвалюцыя, калектывізацыя, нэп, сталінскія рэпрэсіі і г.д. часта з'яўляюцца для іх своеасаблівым "адкрыццём". У дачыненні ж да Янкі Купалы такі ход выглядае цалкам лагічным: паэту давялося жыць у няпростыя, пераломныя дзесяцігоддзі, якія, што і казаць, фарміравалі не толькі гісторыю краіны, але і значна паўплывалі на менталітэт нашага народа.

Іншая справа, што ў аўтарска-рэжысёрскім увасабленні Святлана Навуменка пайшла самым прымітывным ходам — шляхам храналагічнага прадстаўлення шэрагу напаяў-пластычных эцюдаў-алегорый, чый вобразны рад занадта грубы і прама-лінейны для таго, каб з яго дапамо-

гай будаваць тонкі свет адчуванняў і перажыванняў Паэта. Чырвоны сцяг, што раздзяліў Купалу з жонкай, зацягнута-доўгая гісторыя са звалтаваннем жні-Беларусі... — гэтыя і шэраг іншых сцэнічных эцюдаў, за чарадой якіх рэжысёр старанна хавала сваё падсвядомае жаданне паўтарыць сцэнічны поспех "Адвечнай песні" ў рэжысуры Сяргея Кавальчыка на

надзвычай цьмяна: зыходзячы з тых тэкстаў і сцэн, што паўстаюць перад глядачамі, увесць унутраны канфлікт героя заключаецца ў тым, што ён хацеў, каб сяляне мелі зямлю і ўласную годнасць, а ніводная з улад ім гэтага не давала. І калі Прадстаўнік улады (Аляксандр Марчанка), які вядзе сваю ролю па прынцыпе ўвасаблення "гэбальнага зла" ў стылі амерыканскіх коміксаў, пачынае прэсінгаваць Паэта і спрабаваць падкупіць то дармовымі ботамі, то аўтамабілем "шэўралэ", тэатральны Купала ламаецца на ўзроўні побыту, але ў душы застаецца пакутнікам за ідэю людскай свабоды. Думаецца, што такое лінейнае

льнікі спектакля пачынаюць трансліраваць уласнае меркаванне аб ім і свае здагадкі адносна таго, хто ён і што думаў, адчуваў, перажываў. Як вынік — за "сцэнічнымі карцінкамі" асоба галоўнага героя заціраецца, ператвараючыся ў нагоду для размовы, а зусім не ў цэнтральны аб'ект нашай глядацкай увагі.

У ролі Паэта (праграма не называе галоўнага героя Янкам Купалам) выступае актёр тэатра Дзяніс Паршын. Дзякуючы выключна сваёй тонкай і лірычнай ігры ён у многіх момантах кампенсуе пастановачную бездапаможнасць і надуманасць сцэнічнага апаведу. Унікальная творчая прырода Паршына і яго надзвычайная арганічнасць — якасці вельмі рэдкія для сучаснага актёра. Тонкае лірыка-рамантычнае нутро і ўменне быць на сцэне шчырым, а не "іграць шчырасць" даюць яму магчымасць з першых жа хвілін пераадолець наша ўспрыняцце ягонага героя як спробы стварэння сцэнічнага партрэта паэта. Так, ён не іграе Янку Купалу, не "гуляе" ў яго і не намагаецца прэзентаваць свае думкі наконт таго, што ж гэта была за асоба. Залог поспеху актёра — у тым, што ён быццам бы спрабуе паставіць сябе сучаснага ў сітуацыях, у якіх, паводле сцэнічнай гісторыі, даводзіцца апынуцца Купалу. І менавіта дзякуючы гэтаму ўвесь сцэнічны пафас "разбіваецца" на дробныя шкельцы ля ног чалавека — нармальнага, маладога, прывабнага, разумнага, мыслячага, — які не разумее, чаму павінен дабравольна адмовіцца ад сваіх ідэалаў, уласнага ўнутранага свету і ператварыцца ў "вінцік". Купала Паршына — не пакутнік, не ахвяра і не прарок. Ён, можна сказаць, — звычайны чалавек: у тым сэнсе, што жыццёвыя ўяўленні яго сфарміраваны ў цалкам традыцыйным рэчышчы. І прыцягальнасць яго, а разам з гэтым і пераканаўчасць акурат у тым, што гісторыя жыцця і смерці Янкі Купалы, якую мы, глядачы ў зале, успрымаем як трагедыю, для персанажа Паршына — адзіны магчымы, натуральны шлях, цалкам лагічны і неабвяргальны з пазіцыі ўнутранай маралі героя. Бадай, гэтая актёрская тонкасць, якая сваёй чалавечнасцю так і не дала да канца ўвасобіцца старанным спробам ператварыць Янку Купалу ў "расфарбаванага" ўласнымі вершамі "ідала", — галоўнае, за што хочацца яму падзякаваць.

На здымках: сцэна са спектакля "Кругі раю"; Паэт — Дзяніс Паршын. Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

Спаборніцтва, што прайгранна... Купалу?

Не названы Паэт і разбітыя шкельцы

тых жа падмоствах, распадаюцца на абстрактна-абугуленыя замалёўкі, камбінацыі і паслядоўнасці. Часам нават і сама наяўнасць іх не выклікае адчування неабходнасці ў "цэле" спектакля. Зрэшты, гэты эффект аказваецца цалкам натуральным, і "спаборніцтва" з Янкам Купалам Святлана Навуменка прайграла на першых жа хвілінах: калі ў "Адвечнай песні" мы маем справу з дакладна прадуманай і пралічанай унутранай гісторыяй героя — Мужыка, з якой, бы з самотнай песні, не выкінеш ані слова, "Кругі раю" пабудаваны па прынцыпе кліпа, дзе галоўную ролю адыгры-

кошт чаго тэмпарытм спектакля "сэдзіцца" на музычна-харэаграфічнага канька і стварае ілюзію развіцця сцэнічнай дзеі.

У дачыненні да Янкі Купалы ў спектаклі мы бачым непрыхаваную тэндэнцыю да ледзь не кананізацыі асобы паэта. Бы язычнік ідал, што стаіць пасярод сцэны (сцэнаграфія — Юрыя Саламонава), паўстае перад намі і сам Купала, на якога практычна моляцца стваральнікі спектакля, вымалёўваючы перад намі фігуру пакутніка, што не прадаўся аніякай уладзе. Прычым сам "прадмет пакутніцтва" Купалы выглядае

разуменне творчых памкненняў Купалы зусім не адлюстроўвае рэальнай карціны і дыяпазону палёту яго аўтарскай думкі, а, хутчэй, выўляе рэжысёрскае жаданне стварыць тэатральную "ікону", што ўжо не будзе мець патрэб у тым, каб яе разглядалі, аналізавалі, асэнсоўвалі і ацэньвалі. Нездарма на самым пачатку спектакля чатыры Жаночыя істоты (парафразы караткевічаўскіх Чатырох чараўніц) абвешчаюць-заклінаюць: "Паўстань з народу нашага прарок!" Але потым замест таго, каб гэтага прарока паслухаць, услухацца, адчуць і працуць, ствара-

жывым узамен на адрачэнне ад свайго былога і... застаецца верным сабе, сваёй душы і веры.

Аднак у спектаклі — і гэта стала галоўным пралікам — рэжысёр "не давярае" Аркадзію Куляшову, і тонкую канструкцыю паэмы са сваімі законамі разбурае, намагаючыся скласці з яе, бы з дзіцячых кубікаў, драматычнае дзейства, якое мусіць быць наглядным і ўражальным, а атрымліваецца — наўным і непераканаўчым. Героі адно за адным б'юцца ў жарсцях аб гумовыя сцены-дошкі (сцэнаграфія — Уладзіміра Савіцкага), намагаюцца "па-тэатральнаму" разыграваць гісторыю апошняй ночы, заклікаючы на дапамогу знешнюю характарнасць. А ў выніку ўсёй гэтай сцэнічнай мітусні так і не скарыстаны галоўны выразны сродак — магутнае паэтычнае слова, акурат на якое і рабіў стайку аўтар паэмы. З гэтай прычыны і сам Кастусь у выкананні актёра Генадзя Гаранскага выглядае, хутчэй, істэрычным неўрастанікам, якога ў большай ступені заклікаюць перажыванні аб заўтрашняй смерці, чым разважанні над уласным жыццём. І з гэтай прычыны сам спектакль так і не ўзнімаецца вышэй за чарговую абстрактна-абугуленую гісторыю пра "цяжкі лёс беларускага народа"...

Чамусьці ўзгадалася выслоўе знакамітай Како Шанэль: "Калі пры нараджэнні ў вас не аказалася крылаў, не замінайце ім вырастаць". На жаль, у новым спектаклі ТЮГа гэтыя самыя крылы, якія мусілі ўзняць героя, а разам з ім — і нас, глядачоў, так і не "прараслі"...

На здымку: сцэна са спектакля "Майго юнацтва крылы".

Каліноўскі без... "крылаў"?

Рэспубліканскі тэатр юнага глядача прадставіў першую ў новым годзе прэм'еру — спектакль "Майго юнацтва крылы" паводле драматычнай паэмы Аркадзія Куляшова "Хамуціус". На сцэне перад глядачом паўстаў вобраз Кастуся Каліноўскага.

Як ні дзіўна, постаць Кастуся Каліноўскага, знакавая для беларускай гісторыі і станаўлення нацыянальнай самасвядомасці, у айчыннай драматургіі закраналася не часта: скажам, у 1920-я гады, калі ў БДТ-1 пастаноўкай п'есы "Кастусь Каліноўскі" драматург і рэжысёр Еўсцігней Міровіч звяртаўся да нацыянальнай гісторыі, ды ў 70-я, калі да гэтай фігуры звярнуўся Уладзімір Караткевіч, пасля чаго ўзнік знакаміты спектакль "Кастусь Каліноўскі" ў Коласаўскім тэатры. У параўнанні нават з "распіранай" гісторыяй каханьня Барбары Радзівіл гэта — недаравальна мала.

Сталічны Тэатр юнага глядача вырашыў не абмінаць увагай такую магутную постаць, якая, можна сказаць смела, здольная была б стаць для цяперашніх падлеткаў, па меншай меры, прыкладам таго, як характар чалавека і яго мэтанакіраванасць здольныя фарміраваць асобу. І цалкам зразумела, што рэжысёрскі выбар Уладзіміра Савіцкага спыніўся не на дэтэктывна-рэвалюцыйнай п'есе Еўсцігнея Міровіча

Чаму б не даверыцца Куляшову?

і не на рамантычнай прытчы Уладзіміра Караткевіча, а — на драматычнай паэме "Хамуціус" Аркадзія Куляшова. У ёй Каліноўскі, якога мы заспяваем у апошнюю перад пакараннем

ноч, паўстае перад намі не столькі барацьбітом, колькі — мысляром. Ён асэнсоўвае сваё папярэдняе жыццё, уласныя ідэалы і перакананні, тройчы праходзіць праз пакусу застацца

3 9 лютага ў Беларусі распачаўся паказ кінастужкі "Фаўст" сусветна вядомага расійскага рэжысёра Аляксандра САКУРАВА. Важнасьць падзеі сягае далёка за межы кінамастаграфіі ў цэлым, бо гэты фільм, уладальнік найвышэйшай узнагароды "Залаты леў" мінулагадня Венецыянскага міжнароднага кінафестывалю, стаў адной з самых яркіх культурных з'яў еўрапейскай і сусветнай культуры за апошні час. Каб зразумець грандыёзнасьць задумкі гэтай карціны, дастаткова ўзгадаць, што яна ўзнікла яшчэ ў снежні 1980 года і з'яўляецца заключнай часткай тэралогіі, куды ўваходзяць таксама фільмы "Малох", "Цялец" і "Сонца".

літаратуры. Можна сказаць, што амаль ўсе мае студэнты за гэтыя два гады значна змяніліся, сталі больш глыбокімі, цікавымі асобамі, якія прыемна здзіўляюць сваімі першымі творчымі работамі.

Пад час майстар-класа адзначыў нечакана высокі ўзровень нібыта аматарскіх фільмаў, якія здымаюць цяпер ледзь не ў хатніх умовах... Што да моладзі, то маладыя

гэта вельмі залежная справа — літаратура і тут мае над кіно вялікую перавагу...

Пра шлях у кіно праз кнігу

— Жывапіс і літаратура заўсёды будуць вышэйшымі за кіно. Кіно — мастацтва другаснае, заснаванае на дасягненнях першых двух, якіх яно ніколі, прынамсі, у бліжэйшай будучыні, не дасягне. Ёсць толькі нека-

якога я стаўлюся з найвялікшай павагай — жанчына: Кіра Муратава. Яна стварае абсалютна незвычайныя творы, не падобныя на карціны іншых рэжысёраў. Сапраўдных аўтараў, такіх, як яна, у кіно застаўся няшмат...

Пра беларускае кіно і "Беларусьфільм"

— Што да беларускага ігравога кіно... На жаль, мне цяжка аналізаваць дынаміку сучаснага беларускага кінапрацэсу, бо я з ім практычна не знаёмы. Беларускае кіно для мяне, найперш, звязана з ваеннай тэматыкай. Але хачу адзначыць: не трэба баяцца адкрываць і новыя тэматычныя напрамкі. Беларусь — развітая, культурна багатая краіна, якая робіць уражанне цалкам еўрапейскай. Яе жыхары, сталіца выклікаюць самыя прыемныя адчуванні. Прынамсі, павагу да сваёй задумкі выклікае будынак Нацыянальнай бібліятэкі, дзе я паспеў пабываць... Лічу нейкай прыкрай недарэчнасцю адсутнасць у вас цікавай сучаснай кінамастаграфіі і спадзяюся, што рана ці позна яна ў вас з'явіцца, як і творчыя асобы, якія здолеюць сказаць сваё ўнікальнае слова на ўвесь свет.

Некалі я меў шанц апынуцца на "Беларусьфільме"... Праўда, гэта быў, мабыць, не лепшы момант майго творчага жыцця: пасля здымак дыпломнай стужкі "Адзінокі голас чалавека", якая вельмі не спадабалася кіраўніцтву ВГИКа, я быў вымушаны самастойна шукаць месца працы. Але на беларускай студыі, паглядзеўшы мой фільм, мне адказалі, што такіх рэжысёраў сярэдняга ўзроўню ў іх хапае... Дзякуй Андрэю Арсеньевічу Таркоўскаму, які, урэшце, пасадзейнічаў майму ўладкаванню на "Ленфільм" і ад'езду ў тагачасны Ленінград, сённяшні Санкт-Пецярбург, дзе я жыву і працую і сёння...

Пра мову — душу культуры...

— Ці абавязкова нацыянальны фільм павінен здымацца на нацыянальнай мове і нацыянальным літаратурным матэрыяле? Мяркую, неабавязкова. Больш за тое: лічу, яго можа здымаць і чалавек, які непасрэдна не жыве ў краіне, але — абавязкова разумее ейную душу і характар, перадае на экране пачуццё яе ўнікальнасці. Аднак мова, у любым выпадку, — вельмі важная рыса нацыянальнай культуры. Без мовы не існуе нацыі, таму кожная нацыя павіна абараняць сваю мову, але не забаронай іншых, а — штодзёнай карпатлівай працай: пісаць, размаўляць на роднай мове... Інакш — ніяк!..

...І пра культуру як справу дзяржаўную

— Якое з азначэнняў паняцця "культура" для мяне бліжэйшае за астатнія? Я не прыхільнік дакладных азначэнняў у дачыненні да такіх важных катэгорый... На мой погляд, культура — гэта сэнс жыцця любога грамадства. Калі людзі самаарганізуюцца ў грамадства, дзяржаву, то культура становіцца сэнсам іхняга існавання. Дзеля культуры існуе народ, які хоча заставацца народам, захаваць уласную нацыянальную адметнасць, свае ўнікальныя якасці. Так ці інакш, узровень развіцця кожнай дзяржавы залежыць ад таго, на якім месцы стаяць у яе палітыцы культурныя прыярытэты. У рэшце рэшт, культурны ўзровень вызначае, які ў краіне ўрад, якое войска, дыпламатыя. Таму культура — гэта, безумоўна, галоўнае...

**Занатаваў Антон СІДАРЭНКА
Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА**

Рэжысура культурных прыярытэтаў

аматары кіно, стужкі якіх пераважна я гляджу, здольныя цяпер на большае, чым прафесійныя кінамастаграфісты. Напрыклад, адзінаццацікласнік з Омска даслаў мне такую глыбокую па сэнсе і дасканалую па выкананні кароткаметражную карціну, якую не ў стане зрабіць нават людзі з вялікім жыццёвым досведам! Менавіта за такой моладдзю — будучыня, і мне вельмі прыемна бачыць, што Беларусь у гэтым плане — не выключэнне. Спадзяюся, маладыя таленты не адступяцца ад свайго захаплення пасля першых спроб...

лькі стужак, што зрабілі прыкметны ўплыў на развіццё мастацтва. А вось літаратура значыць для чалавецтва вельмі шмат. Напрыклад, для Расіі самы вялікі ўнёсак у сусветную цывілізацыю — менавіта яе літаратура 2-й паловы XIX стагоддзя. Нічога больш важнага ў рускай культуры пакуль не з'явілася. Вельмі засмучае, што людзі цяпер чытаюць менш, чым раней, і кнігі маюць меншую вагу ў грамадстве. Гэта вельмі кепска, у тым ліку для кінамастацтва.

Калі творца не апантаны літаратурай, то ён ніколі не здыме вартага фільма. Кнігі вучаць дакладна фармуляваць думку: перш чым брацца

Кінаманалогі Аляксандра Сакурава "на тэму"...

Усе гэтыя стужкі, якія паслядоўна выходзілі на экраны з 1999-га, нязменна знаходзілі прыязны прыём з боку беларускага глядача. Дастаткова ўспомніць іх прагляды пад час Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" ці ўзгадаць амаль неверагодны па мерках свету кіно выпадак, калі карціну "Цялец" на спецыяльным праглядзе па ініцыятыве рэжысёра мінскі глядач убачыў за тыдзень да яе афіцыйнай прэм'еры ў Кане!

Сваю павагу да нашай краіны і яе жыхароў Аляксандр Сакураў асабіста выказаў у 2008 годзе, калі наведваў тагачасны "Лістапад" і паабяцаў абавязкова вярнуцца, што і адбылося на мінулым тыдні: Аляксандр Мікалаевіч прыехаў у Мінск з мэтай даць майстар-клас для маладых беларусаў, якія хочуць звязаць сваё жыццё з кінамастацтвам. Сустрача адбылася пры поўнай зале і доўжылася дзве з паловай гадзіны пры неверагоднай зацікаўленасці прысутных: асоба Аляксандра Сакурава, выдатнага суразмоўцы, як і культурны ўзровень яго стужак, носіць унікальны характар.

Ужо на "Беларусьфільме", які Аляксандр Сакураў наведваў наступным днём пасля майстар-класа, ён адказаў на пытанні карэспандэнта "К", якія згрупаваліся ў сваеасаблівы маналог "на тэму".

Пра Мінск

— Я доўга не раздумваў, ці ехаць мне ў Мінск, хоць дакладна не ведаў, што мяне чакае, перад кім давядзецца выступаць, — кажа Аляксандр Сакураў. — Можа, справа ў тым, што Мінск і Беларусь для мяне — адметныя месцы, дзе, я лічу, жывуць вельмі адукаваныя і тале-

навітыя людзі. Тым больш, заўсёды прыемна размаўляць з маладымі талентамі...

Пра "Фаўста" і маладых рэжысёраў

— Мяне вельмі радуе, што сярод глядачоў "Фаўста" шмат моладзі. За апошнія дзесяцігоддзі мы ў Расіі страцілі цэлы пласт глядачоў — пераважна з навукова-тэхнічнай інтэлігенцыі, якая раней скаладала самую важную частку кінааўдыторыі. Гэтыя людзі ў нас папросту перасталі хадзіць у кіно, бо стужак для іх не прапануюць, а кошты на білеты — вельмі вялікія. Мая прыніцывовая ўмова пры кожнай расійскай прэм'еры сваёй новай стужкі — бясплатныя сеансы для ўрачоў, навукоўцаў, настаўнікаў. Вельмі добра, што ў апошнія гады з'явілася шмат вельмі апантанай кіно моладзі, якая самастойна здымае фільмы, выкладвае іх у Інтэрнэце. І такіх людзей становіцца ўсё больш. Вось менавіта яны — мая новая аўдыторыя, на якую я ўскладаю вялікія спадзяванні.

Па запрашэнні рэктара ўніверсітэта ў Нальчыку (гэта Кабардзіна-Балкарія) я вяду курс кінарэжысуры. Два гады таму з паўночнакаўказскіх рэспублік Расіі было набрана пятнаццаць маладых людзей, якія раней не мелі справы з мастацтвам, не бачылі ніводнага майго фільма, але вырашылі паспрабаваць сябе ў кіно. Кожны месяц я бываю ў Нальчыку, займаюся з маімі студэнтамі па шэсць гадзін у дзень на здымачнай пляцоўцы, абсталяванай па маёй просьбе найноўшай тэхнікай. Самыя лепшыя спецыялісты з Санкт-Пецярбурга і Масквы чытаюць лекцыі па гісторыі мастацтва,

Пра сучасныя тэхналогіі і прагрэс у кінапрацэсе

— Апошняе важнае тэхнічнае вынаходніцтва, што з'явілася ў кіно колькі дзесяцігоддзяў таму, гэта "DOLBY"-стэрэагук. З цягам часу са сродку выразнасці яно ператварылася ў яшчэ адзін забавляльны камерцыйны атракцыён, які выкарыстоўваюць у кінаіндустрыі. Лічбавыя 3D-тэхналогіі толькі з'явіліся, з іх дапамогай пакуль не створана значных мастацкіх твораў — гэта камерцыйныя фарматы, што прызначаны адно прыцягваць публіку ў кіназалы. Стэрэавідав робіць стужку гіперрэалістычнай, а гэта мае свае абмежаванні для ўспрыняцця. Магчыма, з'явіцца творца, які здолеў упісаць новую тэхналогію ў мастацкую канцэпцыю сваіх фільмаў, але пакуль гэтага не адбылося.

Кіно — прафесійная сфера, яна патрабуе вялікай колькасці ведаў і ўменняў, якія ўвесь час трэба ўдасканальваць. Кожны чарговы фільм патрабуе новых рашэнняў, поўнай заглыбленасці ў прадмет сваёй творчасці. Практычная падрыхтоўка да здымак "Фаўста", да прыкладу, вялася цягам амаль дзесяці гадоў. Над ім працавалі лепшыя спецыялісты сваёй справы з усёй Еўропы, у тым ліку тэй, хто звычайна задзейнічаны на буйных галівудскіх праектах кшталту "Гары Потара". Самі здымкі праходзілі, у асноўным, у Чэхіі і Ісландыі. Адмыслова для іх быў сканструяваны шэраг унікальных аб'ектаў для кінакамеры, у тым ліку бязліназавы і са звышвялікай лінзай — плошчай у пяць-шэсць квадратных метраў. Але, падкрэслі, тэхніка, аб'ектывы — гэта тое, што створана інжынерамі. Укласці ў твор душу, напоўніць яго сэнсам можа толькі творца, і ў гэтым плане кіно — вельмі недасканалае і несамастойнае мастацтва. Тэхнічна

Пра якасці рэжысёра і "мужчынскую справу"

— Апрача агульнай адукаванасці, добрага ведання выяўленчага мастацтва і літаратуры, рэжысёр павінен быць, безумоўна, вельмі смелым, нават мужным, чалавекам, бо пад час здымак ён кіруе вялікай колькасцю людзей і нясе адказнасць за вынік іх працы. На здымках "Фаўста" ў Ісландыі, калі пачынаўся перапынак на абед, я глядзеў з гары, дзе была пляцоўка, на шматлікую кінагрупу, якая спускалася ў даліну, і заўсёды адчуваў вялікае хвалеванне: ці апраўдаю ў поўнай меры я спадзяванні гэтых прафесіяналаў?

Рэжысура кіно, а асабліва — апэратарская справа, патрабуе ў літаральным сэнсе фізічнай моцы. Праўда, аўтар, да стужак і асобы

Культура і інвестар: грані сацыяльнага ўзаемадзеяння

"Дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва на Іванаўшчыне — гэта не прыхамаць, а рэальная патрэба часу, таму сёння недзяржаўныя сродкі прыцягваюцца пад любое раённае мерапрыемства, у тым ліку — і культурнае". Гэтыя словы намесніка старшыні Іванаўскага райвыканкама Алены Дарагакупец цалкам і канкрэтна акрэслілі той кірунак дзейнасці, у якім сёння шчыруюць культурныя раёны.

Розныя цікавыя мерапрыемстваў і праектаў тут сапраўды багата. Бо Іванаўскі раён Брэсцкай вобласці цікавы для кожнага наведвальніка як сваёй некрутай цывілізацыйнай прыродай, так і тымі славытымі людзьмі, што нарадзіліся на гэтай зямлі: з мясцовай вёскі Дастоева паходзіць знакаміты род Дастаеўскіх, у Варацэвічах жыў і ствараў свае знакамітыя творы мастак, кампазітар, вучоны Напалеон Орда, у вёсцы Моталь нарадзіўся першы Прэзідэнт Ізраіля Хаім Вейцман...

Словам, брэндаў — шмат. Далёка за межамі раёна вядомыя ўнікальны Музей народнай медыцыны ў вёсцы Стрэльна, у тым жа Моталі ўсе наведвальнікі захапляюцца экспазіцыяй Музея народнай творчасці (яго фонды складаюць блізу 26 тысяч экспанатаў!), фестывалі "Мотальскія прысмакі" і "Фальклор без межаў" заўсёды прыцягваюць да сябе гасцей з многіх еўрапейскіх краін, а яшчэ на Іванаўшчыне прысутнічаюць геадэзічныя знакі Дугі Струвэ, рашэннем UNESCO ўключанай у Міжнародны спіс гісторыка-культурнай спадчыны, і міма тых знакаў не праедзе, бадай, ні адзін падарожны...

20 мільёнаў — гэта пачатак

Неаспрэчна адно: мясцовыя ўлады ведаюць пра багатую спадчыну і патэнцыял свайго рэгіёна ды пастаянна працуюць на перспектыву. У якасці прыкладу можна прывесці Міжнародны кулінарна-этнаграфічны фестываль "Мотальскія прысмакі", які ведаюць, бадай, усе аматары беларускай нацыянальнай кухні, а таксама турысты не толькі ў Беларусі, а і ў іншых краінах далёкага і блізкага замежжа. Нездарма ж гэты фэст палескай кухні, зладжаны Іванаўскім райвыканкамам разам з прыватнымі арганізацыямі, быў прызнаны "Падзея года" на Нацыянальным турыстычным конкурсе "Спазнай Беларусь" яшчэ ў 2008-м.

кавіць патэнцыйных інвестараў. І найперш — у тым жа Моталі. Па прызнанні Уладзіміра Шэляговіча, у гэтым паселішчы яшчэ шмат што можна зрабіць. І самы адметны кірунак — далейшая музейная навікацыя населенага пункта.

— Ужо досыць доўгі час у Моталі працуе Музей народнай творчасці, — кажа Уладзімір Шэляговіч, — які мае ў сваіх фондах звыш 20 тысяч экспанатаў. Цяпер мы працуем над тым, каб стварыць у гэтым паселішчы яшчэ адзін цікавы музей — археалогіі...

Адкуль такія нерэальныя, на першы погляд, задумкі? Справа ў тым, што, паводле папярэдніх археалагічных даследаванняў, праведзеных супрацоўнікамі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, каля Моталі знаходзіцца ажно 24 стаянкі часоў позняга не-

Іванаўшчына: ад задумы да турыстычнага брэнда — адзін крок

Ці стане "музейным"

Рэклама для партнёрства

Кропак прыкладання сіл у супрацоўніцтва мясцовага аддзела культуры хапае. І абысціся тут без падтрымкі прыватнага капіталу сапраўды немагчыма. Ды і традыцыйнае супрацоўніцтва з недзяржаўнымі арганізацыямі ў рэгіёне, як запэўніў мяне начальнік аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Уладзімір Шэляговіч, — даўня і плённыя. Кіраўнік сферы культуры раёна прывёў толькі адзін прыклад. Яшчэ ў 1997 годзе ў цэнтры Іванава паўстаў адзін у Беларусі і Еўропе помнік мастаку Напалеону Ордзе. Дык вось, па словах начальніка аддзела культуры, гэты праект яшчэ тады падтрымалі рублём не толькі ўлады Іванаўшчыны, а і мясцовыя прадпрыемствы ды супрацоўнікі ўстаноў культуры — менавіта на іхнія грошы і была адліта скульптура слыннага ўрадженца раёна.

— Цяпер маем задумы па аднаўленні сядзібы Дастаеўскіх у вёсцы Дастоева, — кажа Уладзімір Шэляговіч. — Ужо выйшлі з гэтай прапановай не толькі на абласны, але і на рэспубліканскі ды нават міждзяржаўны ўзровень: магчыма, для рэалізацыі дадзенага праекта нам будзе выдаткаваны неабходныя фінансавыя сродкі з бюджэту Саюзнай дзяржавы. А можа, дапамогуць і расійскія прадпрыемствы, неабякавыя да гісторыі і культуры...

Распавёў Уладзімір Шэляговіч і пра тое, што літаральна два месяцы таму пры адзеле культуры быў створаны апраўданы савет. На яго думку, гэта падштурхне мясцовых бізнесменаў да больш актыўнага ўдзелу ў развіцці сферы культуры.

— А каб ад гэтай працы была ўзаемная карысць, мы пастаянна будзем рэкламаваць дзейнасць савета, — адзначаў начальнік аддзела культуры. — Праз мясцовыя абласныя друк назавём тых, хто ўваходзіць у склад гэтай арганізацыі, а таксама абавязкова пачнём пісаць пра тыя рэальныя прыклады ўзаемадзеяння аддзела культуры ды дзяржаўных і прыватных арганізацый. Лічу, што дзякуючы падобнай рэкламе ўсе прадпрыемствы ды прыватныя асобы стануць больш ахвотна ісці на кантакт, будучы больш актыўна падтрымліваць нашы праекты.

"Галерэя спонсараў" ад "К"

"Савет яшчэ праявіць сябе"

Пералічыць усе пасады, якія займае Сяргей Федарук, — няпроста. Ён і дэпутат мясцовага Савета дэпутатаў, і старшыня раённага Савета прадпрыемстваў, і кіраўнік альянскага савета, створанага пры адзеле культуры, і ўладальнік агражасадзібы... Да таго ж, уваходзіць у склад Савета прадпрыемстваў, які працуе пры губернатарах Брэсцчыны. Але асаблівы клопат Сяргей Федарук надае сферы культуры. І — невыпадкова. Да яе гэты чалавек мае непасрэднае дачыненне: першы запіс у ягонай працоўнай кніжцы — "кіраўнік дыскаці ў Іванаўскім РДК". Ды і жонка яго таксама колішні культурны работнік: у свой час выкладала ў мясцовай музычнай школе.

— Што для вас, Сяргей Віктаравіч, сфера культуры? І, у працяг тэмы, наша традыцыйнае пытанне: чым кіруецца, выдаткоўваючы сродкі на культуру раёна?

— Уладзімір Шэляговіч — гэта мой першы настаўнік, і таму да сферы культуры я заўсёды стаўлюся і буду ставіцца з павагай, бо ведаю, што хлеб культурнага кіраўніка працаваў на пасаду кіраўніка дыскаці ў Іванаўскім РДК. Гэта мая першая праца, і яна дала мне разуменне таго, як трэба будаваць адносіны з людзьмі, як знаходзіць "дыпламатычныя падыходы" да вырашэння праблем, як закупіць апаратуру, інструменты...

— Напэўна, гэта дапамагло вам і ў далейшай працы?

— Менавіта! Усё гэта вельмі спатрэбілася, калі я пачаў свой бізнес. Можна сказаць, што ў сферы культуры я займаю аўтарытэт, пэўны давер у людзей, які стараўся не губляць і надалей, працуючы ўжо ў бізнесе... Таму на ўсе праблемы культурнага адгукаюся, як на свае. Не магу іначэй.

— Ведаю, вы пастаянна дапамагаеце сферы культуры раёна. Вось нядаўна зрабілі крокі па абсталяванні класа харэаграфіі ў Адрыянскай ДШМ...

— Так. Усё гэта таму, што я нарадзіўся ў гэтым паселішчы Іванаўскага раёна, абраны там дэпутатам. Таму ўвага да зямлякоў заўсёды была і будзе вельмі пільнай, а дапамога — рэальнай і канкрэтнай.

— Вы з'яўляецеся кіраўніком альянскага савета, створанага пры адзеле культуры. Што плануеце здзейсніць з дапамогай гэтай арганізацыі?

— Галоўная мэта новаўтворанай арганізацыі вельмі простая: аказваць фінансавую падтрымку ўстановам культуры раёна. Карысць у гэтым —

Сяргей Федарук і Уладзімір Шэляговіч.

вялікая, бо калі мясцовыя прадпрыемствы будуць збірацца і вырашаць надзённыя праблемы сферы раённай культуры разам, а не паасобку, дык эфект ад іхняй дзейнасці будзе большы, чым цяпер, я ў гэтым упэўнены. Таксама не варта забываць і пра мясцовы патрыятызм, які не дазволіць, на маю думку, ураджэнцу раёна застацца ўбаку ад пачэснай справы мецэнацтва. Гэта, лічыце, таксама і пэўны гонар для прадпрыемльніка. Таму гэтая структура, упэўнены, яшчэ праявіць сябе — дайце толькі час.

— Як лічыце, што неабходна зрабіць, каб прадпрыемствы з большай ахвотай рабілі ўкладанні ў сферу культуры раёна?

— На маю думку, патрэбна ўносіць прапановы аб змяненнях у заканадаўстве — толькі пры такой умове сфера культуры зможа адчуць рэальную падтрымку спонсараў і мецэнатаў. Няхай не сто працэнтаў, а на пяцьдзесят для такіх людзей будзе зніжаны падатак. Або няхай тая сума, што ідзе ў якасці фінансавай падтрымкі арганізацый культуры, будзе вылічана з падатку прадпрыемства ці арганізацыі. Тады гэта быў бы стымул для прадпрыемльнікаў, ды і сфера культуры ад гэтага, безумоўна, выйграе б.

Але, на думку Уладзіміра Шэляговіча, усё гэта — толькі пачатак, і ў далейшым мерапрыемства набудзе яшчэ большы розгалас і якасна новы фармат. Пэўныя змены адбыліся ўжо летась. Так, у 2011-м у рамках "Мотальскіх прысмакаў" ладзіліся "круглыя сталы" і нават "Творчая лабараторыя гастронамічнага турызму", адбыліся прэзентацыі абрадаў, майстар-класы, тэатралізаваныя прадстаўленні... Яшчэ пад час фэсту ў Моталі працаваў "Горад майстроў", а кожны турыст мог наведаць шматлікія выстаўкі ды прэзентацыі. Натуральна, з вялікім поспехам прайшла і дэгустацыя страў палескай кухні...

Па сутнасці, на некалькі летніх спякотных дзён вёска Моталь ператварылася ў сапраўдную турыстычную Мекку, і на вуліцах паселішча можна было пачуць як паляшукую гаворку, так і беларускую, польскую, нямецкую, італьянскую, іспанскую і англійскую мовы...

Але самае галоўнае: пад гэты праект аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама ўдалося прыцягнуць пазабюджэтныя сродкі.

— Летась ушчыльную папрацавалі з нашымі спонсарамі, — кажа начальнік аддзела культуры, — і вынік, я лічу, атрымаўся досыць неабліг: на рахунак фэсту было пералічана 20 мільёнаў рублёў. Натуральна, прадоўжым гэтую практыку і пры правядзенні чарговых "Мотальскіх прысмакаў"...

— Канешне ж, гэтая праца ідзе цяжка, спонсары, кіраўнікі прадпрыемстваў адгукаюцца на нашы просьбы не заўсёды ахвотна, — дадае намеснік старшыні Іванаўскага райвыканкама Алена Дарагакупец, — але паступова, лічу, усведамленне важнасці гэтай справы абавязкова з'явіцца. Бо, па маім меркаванні, у нас яшчэ ёсць вялікі патэнцыял па прыцягненні сродкаў на культурныя мерапрыемствы як ад дзяржаўных, так і ад прыватных арганізацый.

Інвестыцыі — у Моталь

Рэалізаваць гэты патэнцыял напоўніцу — галоўная сённяшняя задача аддзела культуры. Таму і шчыруюць мясцовыя культурныя работнікі над распрацоўкай новых планаў і праектаў, здольных заці-

каліць і дзякуючы арганізаваным навукоўцамі раскопкам, у фондах Мотальскага музея народнай творчасці на сённяшні дзень захоўваюцца 16 тысяч археалагічных экспанатаў.

— Уяўляеце, як будзе цікава кожнаму ўбачыць і дакрануцца да такіх гістарычных артэфактаў! — кажа Уладзімір Шэляговіч. — Таму і паўстала ідэя стварыць у Моталі Музей археалогіі. На баланс аддзела культуры ўжо перададзена памяшканне, дзе раней месцілася мясцовая АТС. Таксама са сродкаў раённага бюджэту сёлета запланавана выдаткаваць 100 мільёнаў на распрацоўку праектна-каштарыснай дакументацыі і стварэнне экспазіцыі Музея археалогіі. Безумоўна, паспрабуем прыцягнуць да гэтай справы і мясцовых інвестараў. Я ўпэўнены, што яшчэ прыкладна 100 мільёнаў змогуць выдаткаваць прадпрыемствы Моталі, неабякавыя да адраджэння свайго паселішча. І, магчыма, да наступнага фэсту "Мотальскія прысмакі" музейная ўстанова адкрые свае дзверы для наведвальнікаў.

Без "адміністрацыйнага" рэсурсу

Не сумняваецца начальнік аддзела культуры ў вырашэнні названага пытання і таму, што мае добрыя стасункі з маталіанамі. Гэта паказала і леташняя арганізацыя фэсту "Мотальскія прысмакі", дзе прыватнікі бралі самы чыны ўдзел. Дарэчы, упэўнены ў арганізатарскіх здольнасцях Уладзіміра Шэляговіча і намеснік старшыні Іванаўскага райвыканкама.

— Я пераканана: шмат спонсарскіх сродкаў на фестываль "Мотальскія прысмакі" мы змаглі атрымаць дзякуючы менавіта Уладзіміру Шэляговічу, ягоным добрым асабістым стасункам з кожным мясцовым бізнесменам, — кажа Алена Дарагакупец. — Бо ягоная зацікаўленасць у справе, апантанасць рознымі ідэямі ды праектамі, што называецца, "запальвае" тых, да каго ён звяртаецца па дапамогу. І кіраўнікі прадпрыемстваў ці прыватнікі не могуць не адгукнуцца на яго просьбы...

Сапраўды, праца па прыцягненні спонсарскіх сродкаў немагчымая без асабістых кантактаў. І часам менавіта дзякуючы нала-

Музей народнай медыцыны ў вёсцы Стрэльна — унікальная ўстанова культуры.

мя экскурсіі па царстве травяных пахаў і лекавых водараў, могуць пачаставаць гаючым чаем з зёлак, падказаць рэцэпт таго або іншага настою, а таксама неабходныя лекі ад любой хваробы.

— Будзем пашыраць экспазіцыю музея, створым там увесь неабходны антураж, — кажа Уладзімір Шэляговіч. — Сёлета з раённага бюджэту пад тыя мэты выдаткавана 300 мільёнаў рублёў. Дзякуючы сродкам задзейнічаем увесь патэнцыял гэтай, на маю думку, унікальнай установы культуры раёна...

З абласнога і раённага бюджэту выдаткаваны сродкі і яшчэ на адзін амбіцыйны праект — абудову родавага маёнтка Напалеона Орды, што месціцца непадалёку ад вёскі Варацэвічы. Работы на гэтым аб'екце вяліся цягам 2011-га, і на сённяшні дзень ужо ўзведзены фундамент ды падвальныя памяшканні сядзібы. Да канца бягучага года, упэўнены

увесь раён?

джаным стасункам з кожнай канкрэтнай асобай удаецца зрабіць больш, чым з выкарыстаннем так звананага адміністрацыйнага рэсурсу. На Іванаўшчыне гэта разумелі даўно і выкарыстоўваюць асабісты падыход да кожнага патэнцыйнага інвестара. Натуральна — на карысць сферы культуры раёна...

Яшчэ адны планы па музейфікацыі Моталы датычацца дома, дзе нарадзіўся Хаім Вейцман — першы Прэзідэнт Ізраіля. Гадоў пяць таму гэтую вясковую хату выкупіў прыватнік. З ім аддзелу культуры ўдалося таксама наладзіць кантакт. — Пад час "Мотальскіх прысмакаў" мы дамаўляемся з уласнікам дома, і праводзім там выстаўку, — кажа Уладзімір Шэляговіч, — якая заўсёды карыстаецца попытам у наведвальнікаў. Прапануюваем ім і стравы яўрэй-

скай кухні, якія даспадобы і французу, і англічаніну, не кажучы ўжо пра гасцей з Ізраіля... Шкада, калі б гэта гістарычны будынак належыць не аддзелу культуры. Але мы ўжо робім захады, каб у доме, дзе нарадзіўся Хаім Вейцман, з цягам часу паўстаў музей. Перамовы пра гэта з уласнікам дома ўжо вядуцца, і нашы планы, лічу, — цалкам рэальныя.

Ад "Бабуліных вышак" да Варацэвічаў

Шмат планаў маюць у аддзеле культуры Іванаўскага райвыканкама і наконт многіх іншых музеяў, што знаходзяцца ў сельскай мясцовасці. Адзін з іх — у вёсцы Стрэльна. Установа пад ганаровай назвай "Музей народнай медыцыны "Бабуліны вышкі", вядомы, бадай, на ўвесь палескі рэгіён. Тут, акра-

Уладзімір Шэляговіч, асоўны рамонт будзе завершаны і ў будынку распачнуцца ўнутраныя аддзелачныя работы.

Прычым вельмі важна, што на рэалізацыю праекта, звязанага з імем славутага земляка, ідуць не толькі дзяржаўныя грошы. Як распавёў начальнік аддзела культуры, у Варацэвічах, дзе месціцца карцінная галерэя музейнага комплексу Напалеона Орды, дзякуючы спонсарскім сродкам змаглі набыць шматлікія экспанаты для экспазіцыі. Так што праца з прыватнікамі на Іванаўшчыне прыносіць свой плён. І спыняцца на дасягнутым, як сведчаць шматлікія планы па музейфікацыі раёна, мясцовыя супрацоўнікі культуры не збіраюцца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Іванаўскі раён — Мінск
Фота аўтара

"Галерэя спонсараў" ад "К"

Убачыць традыцыі "жыўцом"

І дырэктар Снітаўскага СДК Соф'я Шапялюк, і мастацкі кіраўнік установы Марыя Шапялюк не могуць нахваліцца кіраўніком мясцовага СВК Анатолем Гліннікам: ён, маўляў, і з апаратурай дапамагае, і транспарт для выездаў калектыву заўсёды дасць, ды і ўвогуле, пастаянна ў курсе надзённых пытанняў мясцовага Дома культуры. А для культурна-работнікаў гэта, пагадзіцеся, немалаважна.

Таму, натуральна, не мог не сустрэцца з Анатолем Гліннікам. Разам з ім доўга абмяркоўвалі пытанні спонсарскай падтрымкі ўстаноў культуры на сяле. Анатоль Аляксеевіч — мясцовы ўраджэнец, неаб'якавы да гісторыі сваёй малой радзімы. "Гісторыю трэба ведаць, бо гэта — нашы карані, без якіх немагчыма жыць і працаваць на зямлі", — кажа кіраўнік СВК.

— Культура для мяне — гэта тое, што я памятаю з дзяцінства: вечарыны, спевы народных песень, тыя традыцыі, якія жылі на Іванаўшчыне спрадвеку. На жаль, цяпер гэтага ўжо няма. І задача мясцовых культурна-работнікаў, на маю думку, — зберагчы гэтыя традыцыі, запісаць і спяваць народныя песні, перадаваць іх будучым пакаленням. Таксама трэба працаваць над захаваннем тых абрадаў і звычайных рэгіёна, якія цяпер рэдка можна ўбачыць "жыўцом", у натуральным выглядзе. Вось гэтую дзейнасць мясцовых культурна-работнікаў падтрымліваў і заўсёды буду падтрымліваць.

Кіраўнік СВК "Снітава-агра" Анатоль Гліннік.

— Наколькі ведаю, вы мясцовым культурна-работнікам ніколі ў іх просьбах не адмаўляеце. Вось не так даўно закупілі новы камплект апаратуры ў Снітаўскі СДК, дапамагаеце з транспартам, правядзеннем разнастайных мерапрыемстваў...

— Усё гэта — патрэба сённяшняга часу і нашы пастаянныя клопаты. Таму і дапамагаем сферы культуры чым толькі можам. Вялікім мецэнацтвам не займаемся, бо не надта ўжо і багатыя, але ўсе пытанні, з якімі да мяне прыходзяць культурна-работнікі, стараемся вырашаць. Магчыма, не ў тых аб'ёмах, як хацелася б, але — зыходзячы з наяўных магчымасцей.

— Падтрымка кіраўніка СВК — заўсёды цэнная для мясцовых культурна-работнікаў. Ды, колькі я ведаю, вы і ў тых культурных праектах, што ладзяцца на тэрыторыі сельсавета, прымаеце чыныя ўдзелы...

— Так, пра культуру і пра духоўнасць не забываем. Да таго ж, заўсёды памятаем, што на тэрыторыі сельсавета знаходзяцца мясціны, звязаныя з жыццём славутага Напалеона Орды. І таму да ўсіх мерапрыемстваў, якія ладзяцца ў Варацэвічах, ставімся з выключнай адказнасцю. Вось і пад час святкавання 200-х угодкаў з дня нараджэння мастака прынялі ў іх чыныя ўдзелы — як у арганізацыйным, так і ў фінансавым аспектах... А яшчэ адзін наш не такі даўні праект — узвядзенне ў Снітаве царквы. Тут дапамога была не столькі ў фінансавым, як у арганізацыйным, каардынуючым плане. І гэта таксама важна. Бо, на маю думку, менавіта з дапамогай духоўнасці, звароту да культурных традыцый можна выхаваць сапраўднага чалавека — гаспадара сваёй зямлі. Для мяне гэта заўсёды будзе найважнейшай задачай.

Навагрудчына для чытачоў: праект Года кнігі

Конкурс для суперчытачоў

У Год кнігі бібліятэкі занялі пазіцыі лідараў у папулярнасці чытання. Не засталіся ўбаку ад рэспубліканскай акцыі і на Навагрудчыне.

Мясцовая ЦБС аб'явіла раённы конкурс "Суперчытач-2012", які праводзіцца для павышэння прэстыжу і культуры чытання. Конкурс мае на мэце выяўленне і заахвочванне лепшых чытачоў Навагрудскай ЦБС, павышэнне статусу чытання сярод жыхароў раёна, стварэнне прывабнага вобраза чытача і кнігі, умацненне ролі бібліятэкі як цэнтра чытацкага развіцця.

Конкурс стартаваў 20 студзеня. Да ўдзелу ў ім запрашаюцца дарослыя і дзеці, якія наведваюць бібліятэку цягам апошніх трох гадоў і прачыталі не менш чым 50 кніг за год. Падставай для ўдзелу ў конкурсе з'яўляецца інфарма-

цыя аб чытацкай актыўнасці, зафіксаваная ў фармуляры, альбо спіс прачытаных кніг, складзены бібліятэкарам.

Конкурс пройдзе ў тры этапы. А яго вынікі падведдуць у студзені 2013-га. Пад час мерапрыемства будуць названы пераможцы яшчэ ў дзевяці намінацыях, сярод якіх — "Самы актыўны наведвальнік бібліятэкі", "Самы "камерцыйны" чытач", "Патрыёт беларускай кнігі", "Міс (містар) Фэнтазі" і многія іншыя.

Пераможцам конкурсу будуць уручаны дыпломы "Суперчытач-2012", каштоўныя падарункі — найперш, вядома, кнігі. Удзельнікі другога этапу конкурсу, якія не зоймуць прызавыя месцы, атрымаюць падзячныя лісты аддзела культуры Навагрудскага райвыканкама і сувеніры.

Фаіна МАЛЮЖЭНЦ,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу
Навагрудскай ЦРБ

Магілёў: аўтарскія праекты народных майстроў

І сонейка — у руках...

Звычайная саломка ўвабрала ў сябе водар і цеплыню лета... Казачнае багацце вырабаў з гэтага матэрыялу можна было пабачыць на персанальнай выстаўцы народнага майстра Наталлі Даманікавай. Выстаўка, прысвечаная 20-годдзю яе творчай дзейнасці, адбылася ў Магілёўскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы.

Кіх толькі цудаў тут ні было! Саламяныя птушкі і зьяры, посуд, кампазіцыі з саламяных кветак, галаўныя ўборы і аб'яргі, лялькі вышыняй у метр і больш... Сярод апошніх — саламяныя прыгажуні, створаныя ў рамках аўтар-

скага праекта "З любоўю да роднай зямлі". Кожная сімвалізуе пэўную пару года і звязаныя з ёй святы ды абрады беларусаў: "Гуканне вясны", "Купалле", "Дажынкi", "Завая". Яшчэ адзін "цвік праграмы" — вялізны саламяны конь. Дзе-нідзе "сонечны" матэрыял гарманічна спалучаецца з ільном, каларовымі ніткамі — усё гэта надае вырабам непаўторны каларыт.

Наталля Вітольдаўна пачала сваю творчую дзейнасць на Магілёўскай фабрыцы мастацкіх вырабаў, а цяпер працуе вядучым метадыстам МММ-ЦНТІКАР, з'яўляецца старшынёй Магілёўскага аддзялення Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Вольга СЕМЧАНКА,
вядучы рэдактар Магілёўскага
абласнага метадычнага цэнтры
народнай творчасці і культурна-
асветніцкай работы

Бяспека жыцця

Лёд жартаў не любіць!

Люты. Маразы. Па тонкім лёдзе спяшаюцца шматлікія аматары рыбных трафейаў. Але на бераг вяртаюцца, на жаль, не ўсе...

Трагічна скончылася рыбалка для 52-гадовага мінчаніна, што займаўся падлёдным ловам на вадасховішчы Вяча. Таксама не вярнуліся з рыбалкі двое жыхароў Браслава... Гэты страшны спіс можна доўжыць...

Не многія ведаюць: калі нулявая тэмпература трымаецца больш за тры дні, дык моцнасць лёду змяншаецца на 25 працэнтаў. Моцны лёд мае блакітны колер, а белы вытрымае ў два разы менш грузу. Калі ж лёд шэры ці мае жаўтаватае адценне, дык ён — не надзейны, і выходзіць на яго вельмі небяспечна.

Таму перш чым зайсці на лёд, упэўніцеся ў тым, што ён вас вытрымае. Бо чалавек можа загінуць у вадзе ў выніку пераахладжэння праз 15 — 20 хвілін пасля таго, як трапіць у ледзяную ваду.

Карыстайцеся знаходжанымі сцяжынамі. Пры іх адсутнасці, стаячы на беразе, акрэсліце маршрут руху, вазьміце з сабой моцную доўгую палку, абыходзьце падазроныя месцы. У выніку ўзнікнення тыповых прыкмет слабога лёду — трэск, прагібанне, вада на паверхні — адразу ж вяртайцеся на бераг, ідзіце шырока расстаўленымі нагамі, не адрываючы іх ад паверхні, у крайнім выпадку — паўзіце. Выключыце выпадкі знаходжання на лёдзе ў дрэннае надвор'е — у туман, снегапад, дождж, — а таксама ноччу.

Калі вы праваліліся пад лёд, не падавайцеся паніцы, утрымлівайцеся на

вадзе, кічце на дапамогу. Выбрайцеся з таго боку, дзе лёд больш моцны, пры гэтым нападзіце на лёд грудзямі, шырока раскінуўшы рукі, каб павялічыць плошчу апоры і зменшыць ціск на беражок лёду. Нагамі ўпірайцеся ў супрацьлеглы край палонкі, калі гэта магчыма.

Не перапаныяйце сваіх спроб выбрацца з вады, нават калі лёд пастаянна абломваецца. У неглыбокім вадаёме рэзка адштурхніцеся ад дна і выбрайцеся на лёд або перасоўвайцеся па дне да берага, праломваючы перад сабою лёд. Выбраўшыся з вады на лёд, не спяшайцеся ўставаць на ногі — каб не праваліцца зноў. Асцярожна адпаўзіце, шырока рассуньце рукі і ногі ды адкаціцеся як мага далей ад палонкі. І паўжом імікніцеся да берага.

Калі вы ўбачылі чалавека, які праваліўся пад лёд, дык крыкніце, што ідзеце на дапамогу: гэта надае сілу і надзею на выратаванне. Аказваючы дапамогу, не падыходзьце да палонкі бліжэй чым на тры — чатыры метры. З падручных сродкаў выкарыстоўвайце лыжы, дошкі, палкі, вярхоўкі, звязаныя рамяні. Калі гэтых сродкаў пад рукамі няма, дык двум ці тром чалавекам трэба легчы на лёд і ланцужком, утрымліваючы адно аднаго за ногі, падпаўзаць да пацярпелага. Першы з ланцужка падае пацярпеламу рэмень ці прадмет адзення і выцягвае яго на лёд, а потым — далей, у бяспечнае месца. Калі чалавек выбарацца з палонкі, не імкніцеся падысці да яго адразу, а павольна адпаўзіце да берага. Пацярпелы павінен паўзці следам за вамі.

Таццяна БЫЧАНОК,
спецыяліст групы прапаганды
і навування
Савецкага РАНС г. Мінска

Палеская экаканцэпцыя

**Знайсці
на карце
Мінска
"пінскую"
скарбніцу**

Жыхарам нашай краіны і многім замежным гасцям вядомая ўнікальная скарбніца рэгіянальнай беларускай культуры — Музей Беларускага Палесся ў Пінску. Але далёка не ўсім вядома, што ў гэтай установе быў праобраз — "Палескі музей" у Мінску.

Сёлета спаўняецца 100 гадоў важнай грамадскай ініцыятыве, рэалізаванай у тагачасным губернскім Мінску. У 1912-м Мінскае таварыства аматараў прыродазнаўства, этнаграфіі і археалогіі адкрыла ўласны музей. Гэта была не першая публічная музейная ўстанова ў горадзе. З 1908 г. для ўсіх ахвотных былі адкрыты дзверы мінскага Царкоўна-археалагічнага музея, які змяшчаўся на Архірэйскім падвор'і. Ішло назапашванне калекцый мінскага земскага сельскагаспадарчага музея. Не хавалі ад сучаснікаў уласныя найбагацейшыя гістарычныя зборы мінскія калекцыянеры Ю.Кабылінскі, Г.Татур, М.Гаўсман (апошні нават арганізаваў у 1880 г. у Мінску публічную выстаўку на аснове сабраных калекцый). І тым не менш, музей Мінскага таварыства аматараў прыродазнаўства, этнаграфіі і археалогіі заслгоўнае асаблівай увагі з-за пакладзенай у яго падмурак канцэпцыі, што не згубіла актуальнасці і сёння.

У кастрычніку 1909-га гласны мінскай гарадской думы В.Янчэўскі і інжынер М.Кузняцоў звярнуліся да кіраўніцтва горада з прапановай, у якой абгрунтавалася неабходнасць стварэння ў горадзе "Палескага музея". У

праекце ішла размова пра захаванне музейнымі сродкамі матэрыяльнай і духоўнай культуры ўнікальнага Паўночна-палескага рэгіёна (Мазырскі, Тураўскі і Пінскі паветы), што ўваходзіў у склад тагачаснай Мінскай губерні. У прапанове, у прыватнасці, сцвярджалася: "Палессе, якое большай часткаю ўваходзіць у склад Мінскай губерні, уяўляе з сябе вялікі край, што характарызуецца самабытнымі асаблівасцямі, якія заслугоўваюць вывучэння... Аднак з кожным годам лясны ўсё больш высыхаюцца, балоты — асушваюцца, фаўна Палесся бяднее... Праз продаж Па выніках галасавання была створана камісія, якая цягам трох гадоў аніяк не вызначылася сваёй дзейнасцю. І толькі ў сярэдзіне 1912-га, калі ў яе склад былі прыняты сябры Мінскага таварыства аматараў прыродазнаўства, этнаграфіі і археалогіі, пытанне аб музеі было вырашана. Сябры таварыства распрацавалі і зацвердзілі статут Мінскага гарадскога музея. Гарадская дума асігнавала дзве тысячы рублёў на яго стварэнне і выдзеліла спецыяльнае памяшканне. Добраахвотныя ахвяраванні паскорылі падрыхтоўчыя работы,

і ў 1913 г. адкрылася выстаўка першых набыткаў музея. На ёй дэманстраваліся калекцыі мінералаў і ўзоры глебы, сялянскія строі і нумізматыка. Асабліва ўвага надавалася набыццю матэрыялаў па заалогіі Мінскай губерні.

Вялікі поспех атрымала экспазіцыя жывапісу і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, што адкрылася ў Мінску ў 1916 г. У выстаўцы разам з музеем удзельнічаў мінскі аддзел польскай арганізацыі па наглядзе за прадметамі мастацтва і культуры. Аддзел прадставіў 250 сабраных ім пад час Першай сусветнай вайны экспанатаў, у тым ліку карціны П.Брэйгеля, А.Дзюрэра, Б.Мурыльё, Я.Рустэма, І.Пешкі, Я.Дамеля, а таксама старажытнюю зброю, мастацкае шкло, парцяляну, дываны і іншае.

Рэвалюцыйныя падзеі спынілі работы па стварэнні стацыянарнай экспазіцыі Мінскага гарадскога музея. На жаль, экалагічныя ідэі, закладзеныя ў яго на пачатковым канцэптуальным узроўні, былі рэалізаваны толькі часткова. У хуткім часе ўстанова была закрыта, а ў 1920 г. сабраныя калекцыі перадалі ў Мінскі абласны музей.

Аляксандр ГУЖАЛОЎСКІ, доктар гістарычных навук, прафесар БДУ
На здымках: мяркуецца, што ў гэтым будынку, на рагу вуліц Захар'еўскай і Серпухоўскай ў 1912 г. размяшчаўся Мінскі гарадскі музей (сёння на тым месцы знаходзіцца будынак Галоўпаштамта); статут музея; археалагічныя знаходкі музейнай калекцыі.

У календары юбілейных дат на 2012-ы, падрыхтаваным "К", названа і 200-годдзе з дня нараджэння нашага земляка — літаратара, мастака, навукоўцы і выдаўца Юзафа Ігнацыя Крашэўскага. Выдаўчы, грунтоўна рыхтуецца да гэтага юбілею Пружаншчына, якая з'яўляецца для "тытана працы" малой радзімай. А ініцыяваў маштабнае святкаванне аддзел культуры Пружанскага райвыканкама.

Канспекты паводле Крашэўскага

У прыватнасці, ужо распрацаваны і зацверджаны план мерапрыемстваў. І галоўная роля ў святкаванні юбілею належыць Музею-сядзібе "Пружанскі палацык", які цягам васьмі гадоў — у супрацоўніцтве з Музеем Ю.Крашэўскага ў Раманове (Польшча) займаецца вывучэннем спадчыны пісьменніка.

Своеасаблівым адкрыццём "Гога Крашэўскага" стала імпрэза, якая дзямі адбылася ў сценах "Пружанскага палацыка": тут праходзіла прэзентацыя серыі выданняў "Да 200-годдзя з дня нараджэння Ю.І. Крашэўскага", што выйшла ў адным з брэсцкіх выдавецтваў. Варта адзначыць і прадстаўніцтва веча: мерапрыемства сабрала шмат мясцовай інтэлігенцыі, прыехалі вучні Загорскай школы, якія пад кіраўніцтвам настаўніка гісторыі Мікалая Сахарука ствараюць мемарыяльны куточак Крашэўскіх ды макет сядзібы. З польскага Музея Ю.Крашэўскага ў Раманове прыехала дырэктар Анна Чабадзінска-Пшыбылуска. З упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама завітаў галоўны спецыяліст па гісторыка-культурнай спадчыне Вячаслаў Гарбузаў.

А распачата серыя была ў 2009 годзе брэсцкай журналісткай Русланай Гусевай. Яшчэ пад час сваёй прафесійнай дзейнасці яна зацікавілася

жыццём ды творчасцю Крашэўскага, і ўжо на пенсіі пачала больш грунтоўна знаёміцца з яго спадчынай. Так з'явілася першая кніга творчых эсэ, вершаў, уласных перакладаў фрагментаў твораў Крашэўскага "Да Крашэўскага ў Раманові і Доўгае". Потым, у 2010-м — "Дары пілігрыма": пераклады лірыкі Юзафа Крашэўскага. У гэтым жа годзе выходзіць трэцяя кніга — "Канспекты паводле Крашэўскага". Матэрыялы гэтага зборніка знаёмяць чытача з дзяцінствам Юзафа Ігнацыя, яго школьнымі гадамі, а таксама з храналагіяй жыцця і творчасці...

Апошняя кніга пабачыла свет у жніўні 2011-га — "Песня пра Вітолу". Яна ўтрымлівае пераклад Русланай Гусевай фрагментаў першай кнігі трылогіі "Анафелас" Ю.Крашэўскага — "Віталараўда". У дадатку да зборніка змешчаны матэрыялы сучаснікаў Крашэўскага пра міфалогію, а таксама артыкул першага намесніка начальніка ўпраўлення ідэалогіі Брэсцкага аблвыканкама Ігар Гетмана. Яго карані, як і ў славага Крашэўскага, — з вёскі Доўгае Пружанскага раёна. Ігар Гетман, як і многія пружанцы, марыць пабачыць у найбліжэйшым будучым узноўленую сядзібу Крашэўскіх у Доўгім.

Яўхім РУПАЙЛА Пружаны

Адчуць сябе "стылягам"

Сёння ў айчынных музейных установах можна пазнаёміцца з атмасферай старадаўніх замкаў, шляецкіх сядзіб ды з гераічнымі старонкамі беларускай мінуўшчыны. Аднак не менш цікава адчуць і атмасферу адносна нядаўняй гісторыі — да прыкладу, сярэдзіны мінулага стагоддзя.

Значны крок наперад у раскрыцці гэтай тэматыкі мае зрабіць чарговы праект Літаратурнага музея Петруся Броўкі. У прыватнасці, як адзначыла дырэктар установы Таццяна Высоцкая, да Міжнароднага дня музеяў, у рамках Ночы музеяў-2012, распрацаваны праект "Стылягі". У інтэр'еры мемарыяльнай часткі экспазіцыі музея адбудзецца прэзентацыя касцюма 1960-х. Акрамя таго, многім прыйдуцца даспадобы майстар-класы па ліндзі-хопе — танцу, папулярнаму ў Саўецкім Саюзе ў 1960 — 70-я. Пад час майстар-класаў адбудзецца не толькі знаёмства з гісторыяй танца — кожны

ахвотны змога паўдзельнічаць у танцавальнай вечарыне.

Разам з арганізацыяй цікавага праекта ўзнікае і шэраг зладзённых праблем. На жаль, у фондах айчынных музеяў далёка не ў поўным аб'ёме прадстаўлены артэ-факты, што адлюстроўваюць побыт беларусаў 2-й паловы ХХ ст., і ў прыватнасці — пасляваеннага перыяду. А таму Літаратурны музей Петруся Броўкі звярнуўся да сваіх наведвальнікаў па дапамогу па зборы матэрыялаў 1960 — 1970-х. У прыватнасці, установа з задавальненнем прыме на "дэпазіт" ад гасцей музея ды калекцыянераў адзенне і абутак, элементы інтэр'ера, фотаздымкі, плацінкі і іншыя рэчы, якія звязаны з субкультурай "стыляг".

Аднак далёка не толькі стылягамі займаецца Літаратурны музей Петруся Броўкі. Так, супрацоўнікі установы распрацавалі і прапаноўваюць для даволі няпростай аўдыторыі — вучняў малодшых класаў — інтэрактыўную камандную гульню "Чыстае неба". Мэта яе — засяродзіць увагу падрастаючага пакалення на гераічным Подзвігу салдат Вялікай Айчыннай вайны.

К.А.

Са следчай справы: "Яфім Сямёнавіч Мінін, 1894, г. Віцебск, беларус, жыў — Віцебская вобласць, Віцебскі раён, Віцебск, 1-я Ветэрынарная вуліца, 34. Арыштаваны 1 лістапада 1937 г. 19 лістапада 1937 г. прысуджаны Камісіяй НКУС СССР і Пракуратурай СССР да расстрэлу па артыкулах 64, 72, 76 КК БССР — член ПАВ".

ПАВ — гэта так званая контррэвалюцыйная шпіёнска-дыверсійная паўстанцкая арганізацыя: "Польская арганізацыя вайсковая", якой на самой справе ў 1930-я ў прыродзе не існавала. Дакладней кажучы, яна з'явілася

творчасці, дык Мінін быў цудоўным гравёрам, майстрам экслібрыса, тонкім ілюстратарам кнігі, маляваў аляем, гуашшу ды акварэллю элегантныя пейзажы і нацюрморты. Але, канешне ж, ён быў і найдасканалым майстрам кіслаграфіі, і ў гэтай складанай тэхніцы ў 30-я гады на Беларусі яму не было роўных. Дарэчы, сёння дадзеная тэхніка разбы па дрэве сустракаецца вельмі рэдка.

У розных крыніцах дата нараджэння Я.Мініна не супадае: ці то 1897 г., ці то 1898-ы, ці то 1894-ы. Але ўдалося атрымаць копіі пашпарта і вайсковага білета

**Я.Мінін.
Фота
1915 — 1916 гг.**

воную Армію, дзе ён служыў у 33-й Ваенна-інжынернай дружыне, якую ўзначальваў яго старэйшы брат Сільвестр Мінін. У 1919 годзе Яфім быў дэмабілізаваны і адразу ж паступіў у Віцебскі мастацка-практычны інстытут (з 1923-га — Віцебскі мастацкі тэхнікум), дзе сам хутка стаў педагогам.

Заір Азгур успамінае: "...У інстытуце Мінін выкладаў гісторыю мастацтваў. Перад намі адкрываўся працэс стварэння выдатных эстэтычных каштоўнасцей як працэс мастацкага свету. Мы пачыналі ўлоўліваць тую меру абумоўленасці з'яў мастацтва, калі гістарычны рух грамадства дыктуе не толькі тэмы для адлюстравання рэчаіснасці, але і сам эстэтычны ідэал. Прыблізна так можна абагульніць сутнасць выказванняў Я.Мініна пры разглядзе розных перьядаў развіцця мастацтва. Іншым разам ён рабіў спасылку на прыказку: "Золата — не золата, не пабыўшы пад молатам". "Молатам" для мастацтва наш педагог лічыў час, які выкоўвае патрэбныя яму формы эстэтычнага асэнсавання рэчаіснасці.

тваў, вёў у тэхнікуме малюнак і гравюру: "...На занятках Яфім Сямёнавіч кіраваў нашымі кампазіцыйнымі і натурнымі работамі. Ён быў вельмі стрыманым, спакойным, а манера падачы матэрыялу — вельмі канкрэтнай. У майстэрню да студэнтаў заходзіў жыццядарасны, заўсёды з усмешкай, захапляючы нас сваёй веселасцю. Да студэнтаў ставіўся добра-злычліва. Мы яго любілі і паважалі..."

Самое цікавае, што Мінін, наогул, так і не атрымаў скончаную акадэмічную адукацыю! Дык што гэта: такі ўплыў Пэна? Або іншых мастакоў "віцебскага Рэнесанса", якія тады абкружалі маладога Мініна на кожным кроку: М.Шагала, К.Малевіча, Р.Фалька, Л.Лісіцкага, А.Бразера, М.Дабужынскага, С.Юдовіна? М.Керзін, напрыклад, казаў, што Мінін "...з групай і самім Шагалам вельмі сябраваў, але ў мастацтве заставаўся на рэалістычных пазіцыях". Мабыць, гэта — так, бо абодва — Мінін і Шагала — былі вучнямі Пэна, і, магчыма, менавіта Марк Захаравіч запрасіў свайго малодшага сябра ў Мастацка-практычны інстытут.

хаў Яр, драўляная царква ля могілак, рэшткі царквы Чорнай Тройцы і многае іншае. Большай часткі гэтых помнікаў ужо не існуе..."

Міхаіл Аркадзевіч трошкі хітруе: ён "забыўся", што ў 1926 — 1927 гг., з'яўляючыся дырэктарам тэхнікума, звольніў Мініна з пасады педагога за нязгоду апошняга з новымі рэформамі ў дзейнасці мастацкай установы. І Яфіму Сямёнавічу давялося заглябіцца ў працу Віцебскага акружнага таварыства краязнаўства і прыняць актыўны ўдзел у юбілейным камітэце па правядзенні 30-гадовага творчага прабывання ў Віцебску Ю.Пэна, каб дабіцца для яго памяшкання пад ягоны персанальны музей, застужанай пенсіі і звання Героя працы. Праўда, трошкі пазней Керзін вярнуў Мініна ў тэхнікум.

Усё гэта так, але ўласна гравюрай на дрэве (кіслаграфіяй, або дрэварытам) Мінін стаў займацца толькі ў 2-й палове 1920-х гадоў. Тады ў гэтай тэхніцы працаваў толькі некалькі чалавек: акрамя Мініна — З.Гарбавец і С.Юдовін. Але менавіта Мінін стаў

"Уся палітра яго падпарадкоўвалася выяўленню "нутра" чалавека"

"Золата — не золата, не пабыўшы пад молатам"

яшчэ на пачатку Першай сусветнай вайны пад кіраўніцтвам Ю.Пілюскага, але за савецкім час была "адроджана" ў нетрах ягода-яжоўскага НКУС для барацьбы з "ворагамі народа" — беларусамі і палякамі, што трапілі ў кола рэпрэсій 1934 — 1938 гадоў на тэрыторыі Беларусі. Тады па згаданай справе былі рэпрэсаваны каля 10 тысяч беларусаў і 9 тысяч палякаў. Цяжка сказаць, як трапіў у лік апошніх Мінін, які не меў ніякага дачынення да "польскага пытання". Вядома адно: праз 40 дзён пасля прыгавору, 29 снежня, 43-гадовы Яфім Мінін быў расстраляны там жа, у Віцебску. Рэабілітаваны — 19 мая 1958-га ваенным трыбуналам БВА. У 1950 — 90-я г. усе беспадстаўна рэпрэсаваныя па справах ПАВ таксама былі рэабілітаваны.

Паміж гэтымі датамі — расстрэлам Мініна і яго рэабілітацыяй — пустэча. У прэсе ды ў кніжных выданнях пра яго — ні слова, нібыта ніколі і не існавала такога чалавека. І толькі ў 1970 — 80-я гады ягонае імя паступова пачало з'яўляцца на старонках перыядычнай прэсы і ў некаторых кніжных выданнях. Першымі "адкрывальнікамі" гэтай асобы пасля яе рэабілітацыі былі мастацтвазнаўцы В.Шматаў і П.Герасімовіч. Свае вусныя і пісьмовыя успаміны пра Мініна пакінулі З.Азгур, М.Керзін, Ф.Лейтман, Л.Ран, В.Ціхановіч, пляменніца мастака — Л.Мініна. Крыніцазнаўчае даследаванне пра творцу зрабіла дырэктар Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва Г.Запартыка. Вось на сённяшні дзень, мабыць, і ўсё.

Між тым, гэты чалавек заслужыў таго, каб пра яго ведалі і людзі XXI стагоддзя, бо ён унёс значны ўклад не толькі ў беларускую графіку, але і ў педагогічную дзейнасць. Дастаткова сказаць, што яго вучнямі ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме (вучылішчы) былі А.Бембель, А.Глебаў, С.Селіханавіч, Я.Зайцаў, М.Пашкевіч, Р.Семашкевіч, Я.Нікалаев, В.Цвірка, будучы народны архітэктар СССР У.Кароль, а блізкімі сябрамі з'яўляліся П.Даркевіч, Л.Лейтман, М.Міхалаг, Ф.Фогт, М.Эндэ, В.Дзежыц, В.Руцай. А што да ўласнай

мастака, уласнаручна падпісанага Мініным, забраных пад час арышту: "Мінін Яфім Сямёнавіч. 8 кастрычніка 1894 г., Віцебск, беларус, вайскова-абавязаны нач. скл. 7". Бацька — Сямён Цімафеевіч Мінін — паходзіў са старажытнага стараверскага роду, вядомага з пачатку XVIII ст. Маці — Ганна Міхайлаўна (Казакова) — была дачкой начотчыка стараверскай абшчыны Віцебска. Продкі Мініна калісьці беглі ад ганенняў царскага ўрада з Паволжжа ў дрымучыя лясы Віцебшчыны, дзе жылі ў дуплах велічэзных стогадовых, у некалькі абхватаў, дубоў. А тут — нашэсце Напалеона. Некаторыя з Мініных праславіліся ў баях супраць французцаў, і, паводле ўспамінаў аднаго з нашчадкаў Мініных (Трыфілія Ціханавіча-Мініна), за праўленую мужнасць "...гасудар узнагародзіў Мініна фальваркам Сумы з сотняй дзесяцін зямлі. З гэтага часу наш прадзед заваяваў права дастойнага грамадзяніна — Героя Айчынай вайны 1812 года..."

Дзед Яфіма Мініна — Цімафей Іванавіч Мінін, глава стараверскай абшчыны, — меў дзесяць дзяцей і пражыў 103 гады, а бацька — Сямён Цімафеевіч — 80 і памёр у 1940-м. У юнацтве ён, "...блакітнавокі прыгажун з капою русых валасоў і ростам 190 сантыметраў...", служыў у Пецярбургу ў гусарскім палку. А калі вярнуўся дадому, у Віцебск, узяў шлюб з Ганнай Казакавай. Яна памерла ў 43 гады, калі сыну Яфіму было ўсяго 12. Так пачалася новая старонка жыцця будучага мастака...

Спачатку Яфім вучыўся ў Віцебскім камерцыйным вучылішчы і паралельна займаўся ў прыватнай рысавальнай школе Юдаля (Юрыя) Пэна, бо маляваць пачаў вельмі рана. У пляменніц Мініна захаваліся яго раннія творы: адлюстраванне вішні і млына на Віцебце, два нацюрморты і галінка ружы з гронкай вінаграда. Скончыўшы камерцыйнае вучылішча, Мінін выправіўся ў Петраград, дзе паступіў у Політэхнічны інстытут. Але праз тры гады вярнуўся ў Віцебск, каб прадоўжыць сваю мастацкую адукацыю ў Пэна. Хутка яго мабілізавалі ў Чыр-

Я.Мінін. З серыі "Стары Віцебск".

Вядома, прыхільнік такіх поглядаў вельмі цікавіў студэнтаў і як жывапісец, і як графік. Мы падоўгу ўтлядаліся ў яго работы. Які дакладны малюнак Мініна! Як дарэчы кожны мазок! Якое тонкае пануццё каларыту! Памятаю, хтосьці з нас ці то паўжартам і з іроніяй, ці то сур'ёзна назваў яго песняром фарбаў. І на самой справе: фарбы ў яго на палатне "гучалі", выразна характарызуючы вобраз таго, хто быў адлюстраваны. Вонкавае падабенства — бездакорнае. Больш за тое: мастак унікаў у псіхалагічную сутнасць мадэлі, і ўся палітра яго падпарадкоўвалася выяўленню "нутра", раскрыццю сутнасці чалавека..."

Лазар Ран дапаўняе, праўда, пра трошкі больш познія часы, калі Мінін, акрамя лекцый па гісторыі мастац-

фактычна адным з першых кіслаграфіаў пастярэвалюцыйнай Беларусі, творы якога і сёння вылучаюцца адмысловай кампазіцыяй, артыстычнай, філіграннай тэхнікай разбы і яркім нацыянальным каларытам. Праўда, пасля арышту мастака многія работы яго кудысьці зніклі, зведаўшы тую ж долю, што і творы Рамана Семашкевіча пасля яго расстрэлу. Але і па тым, што захавалася (больш за 30 мінінскіх гравюр і экслібрысаў), мы можам разважаць пра свежы і яркавы талент Яфіма Сямёнавіча.

Мабыць, трэба трошкі сказаць уласна пра тэхніку кіслаграфіі. Гэта адзін са старажытных відаў (у Кітаі — з VI ст., у Еўропе — з XIV ст.) пукатай гравюры, дзе адлюстраванне друкуецца з глоскай паверхні драўлянай дошкі, пакрытай фарбай. Бывае абразная (падоўжная) і тарцовая кіслаграфія. На Беларусі першыя кіслаграфіі з'явіліся ў выданнях Францыска Скарыны на пачатку XVI ст. Пазней склаўся цэлыя рэгіянальныя школы кіслаграфіі ў Магілёве ды Вільні. У гэтай тэхніцы тварылі П.Мсціславец, Ф.Англейка, М. і В. Вашчанкі. У XIX ст. кіслаграфія прыйшла ў заняпад, але ў першай трэці XX-га зноў адраділася дзякуючы Я.Мініну, С.Юдовіну, З.Гарбаўцу, І.Гембіцкаму, М.Сеуруку, А.Тычыне. З сучасных гравёраў вядомы А.Зайцаў, які, на жаль, некалькі гадоў таму пайшоў з жыцця. З усёй згаданай вышэй катогоры Яфім Мінін з'яўляецца, мабыць, найбольш адданым і верным гэтай тэхніцы і, што не менш важна, глыбока зацікаўленым праблемамі беларускага культурнага адраджэння. Цікава, што, у адрозненне ад ранейшых старадаўніх і сучасных кіслаграфіаў, Мінін працаваў не на "ўздоўжных" дошках, як, да прыкладу, яго расійскі калега У.Фаворскі або віцязчанін З.Гарбавец, а ў галіне тарцовай гравюры. Інакш кажучы, Мінін адразу стаў на шлях сучаснага пераасэнсавання традыцый і ўзнаўляў іх у адпаведных часу яркіх нацыянальных формах...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі: ■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст. ■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст. ■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. ■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст. ■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. ■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі: ■ "Шэдэўры кніжнага мастацтва XVI — пач. XX стст". ■ Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча. ■ Службы паясы з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы ў Вільнюсе.

Музейны праект "Нашы калекцыі": ■ "Прасторы вольных зямлі". ■ "Іван Шышкін: жывапіс і графіка".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

Музей "Дом Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Цярноўнік крэсаў".

Музей Беларускага Народнага Мастацтва ў В. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вываўка "Кветкі Расіі" Паўлавапасацкай хустачнай мануфактуры.

Музей В.К. Бялыніцкага-Бірулі ў Г. Магілёве

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ Вываўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

Музей "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "З крыніц адвечнай прыгажосці". ■ "Водбліскі ваеннай славы". ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". ■ "Мацэвы штодзённага ўжытку". ■ "Спадчына" (работы са шкла Тацяны Малышавай). Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Вываўка "У сааўтарстве з прыродай" К.Новікавай.

Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". ■ Вываўка фотаробот А.Гарлачовай-Русалоўскай і графічных работ К.Зараевай "Я ў свеце не бачыў каханна шырэй...". ■ Тэатрылізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Дзяржаўны музей гісторыі Беларускай літаратуры

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі: ■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам". ■ "Тэатральныя лялькі — госці музея". ■ "Планета творцаў і іх герояў".

Гомельскі палацава-паркавы ансамбль

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі: ■ "Гарачыя кропкі Зямлі" (фота ваеннага аглядальніка В.М. Богдана). ■ "Калекцыйныя шахматы Р.Пашкова". ■ Арт-праект "Буслы" (сумесна з Веткаўскім музеем народнай творчасці імя Ф.Г. Шклярава). ■ "Гомель старадаўні — горад рамесны".

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы". Вываўкі: ■ "Антычная нумізматыка" (манеты Старажытнай Грэцыі і Рыма). ■ Работы скульптара Э.Астаф'ева (у рамках праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст."). Паўночная крыло палаца

Вываўкі: ■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху). ■ "Свет звяроў Гомельшчыны". ■ Куток жывых экзатычных рэптыліяў. Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл. Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

НА САКАВІК І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І-ГА ПАЎГОДДЗЯ 2012 ГОДА

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

8 лютага ў сталічнай Канцэртнай зале «Верні горад» адбылося пасяджэнне вышэйшай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «Аб разліччых сферах культуры ў 2011 годзе і перспектывах на 2012 год».

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

НА САКАВІК І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І-ГА ПАЎГОДДЗЯ 2012 ГОДА

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

8 лютага ў сталічнай Канцэртнай зале «Верні горад» адбылося пасяджэнне вышэйшай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «Аб разліччых сферах культуры ў 2011 годзе і перспектывах на 2012 год».

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вываўкі: ■ "Мінулае" (аўтарскія работы В.Прыешкіна). ■ "Парад лялек". ■ "Нам засталася спадчына" (дыпломныя работы выпускнікоў гімназіі № 75). ■ "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" (фотавандроўка В.Раковіча).

Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Жыццё і творчасць Янкі Купалы". ■ "Зерне, кінутае ў ніву, ўсходзіць ды красуе...". ■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатрылізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьна-

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вываўкі: ■ "Мастацтва, што вылучвае нас" (жывапіс Афеліі Міхлеевай). ■ Ваенна-гістарычная мініяцюра І.Гарбунова. ■ "Партызанскі лагер". ■ "Русь — Гімалаі" (М.Рэрых)

"Бароты ў дзяцінства"

■ "EXPRESSIO" (работы мастака-экспрэсіяніста У.Акулава). ■ "4 у 1" (творы сучасных беларускіх скульптараў). Экспазіцыі: ■ "Культавыя прадметы". ■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца). ■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку. ■ "Чырвоная гасцеўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў". ■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

Музей "Музей крміналістыкі"

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

Галерэі *

Палац мастацтва

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

Выстаўкі: ■ 18 — 19 — Міжнародная выстаўка катоў (Беларуская асацыяцыя прыхільнікаў катоў "Фелінола"). ■ Мядовы кірмаш.

Мастацкая галерэя "Універсітэт культуры"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.

■ Рэспубліканская выстаўка работ лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі (жывапіс, графіка, асноўнае месца працы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

Карцінная галерэя Г.Вашчанкі

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя: ■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка". ■ Вываўка-продаж тавараў для мастакоў. ■ Вываўкі: ■ Жывапіс і графіка Андрэя і Кацярыны Ляўковых (Рагачоў). ■ Жывапіс І.Фірцака. ■ Жывапіс Барыса і Аксаны Аракчэвых. ■ Фотавываўка А.Белавусова "Таямнічы востраў".

Калегія: Дзелавы стиль гаворкі. 8 лютага ў сталічнай Канцэртнай зале «Верні горад» адбылося пасяджэнне вышэйшай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «Аб разліччых сферах культуры ў 2011 годзе і перспектывах на 2012 год».

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс.: 334 11 56.

■ 18 — "Вяселле Фігара" (камичная опера) В.А. Моцарта. ■ 19 — "Мадам Батэрфляй" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні. ■ 21, 22 — "Карсар" (балет) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Дэліба, Р.Дрыго, П.Арэнбургскага. ■ 23 — "Хаваншчына" (опера ў 3-х дзеях) М.Мусаргскага. ■ 24 — "Святло нязгаснай зоркі" (музычныя вечары ў Вялікім). ■ 25 — "Кармэн" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізэ.

Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 18 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) Г.Гладкова. ■ 18 — "Лятучая мыш" (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штраўса. ■ 19 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) А.Рыбнікава.

Беларускі тэатр "лялька"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 18 — "Дэкамерон" (імпрэвізацыя ў 2-х дзеях) паводле Дж.Бакача. ■ 19 — "Асцярожна, Соня!" (казка) А.Усачова. ■ 25 — "Ладдзя распачы" (філасофская прыпавесць у 2-х дзеях) паводле У.Караткевіча.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс.: 334 60 08.

■ 18 — "Каласы пад сярпом тваім" (гістарычная драма) паводле У.Караткевіча.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі: ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.". ■ "Старажытная Беларусь".

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхал БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхал КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхал ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Тацяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 41

Рэкламны адзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50. Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

